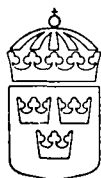

Jordbruksutskottets betänkande

1985/86: 24

om reglering av priserna på
jordbruksprodukter, m. m.
(prop. 1985/86: 100 bilaga 11 delvis, samt
prop. 1985/86: 166)

JoU
1985/86: 24

Inledning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1985/86: 100 bilaga 11 såvitt avser anslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. (nionde huvudtiteln, punkt C 3),

dels proposition 1985/86: 166 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.,

dels motioner som väckts med anledning av ovannämnda propositioner,

dels ett antal under allmänna motionstiden väckta motioner om jordbrukets rationalisering, livsmedelspolitiken m. m.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelsanvisning för budgetåret 1986/87 såvitt avser anslaget till prisreglerande åtgärder, vari innefattas bl. a. livsmedelssubventioner om drygt 2.4 miljarder. I samband härmed behandlade motioner om avtrappning av livsmedelssubventionerna resp. ändrad mervärdesbeskattnings avstyrks.

I fråga om kostnadsfördelningen mellan staten och jordbruksnäringen för spannmålsöverskottet uttalar utskottet att statens kostnadsandel om 40% för budgetåret 1985/86 bör beräknas på ett överskott om en miljon ton, vilket innebär att ifrågavarande anslag för nämnda budgetår får överskridas med visst belopp. För budgetåret 1986/87 finns ännu ej underlag för att precisera kostnadsansvaret till något bestämt belopp.

En särskild arbetsgrupp har tillsatts för att föreslå åtgärder för produktionsanpassning i syfte att begränsa överskottsproduktionen av spannmål.

Vad beträffar den per 30 juni 1985 balanserade skulden i spannmålsregleringen om 555 milj. kr. föreslår utskottet – med anledning av motioner från m. c, fp – att staten och näringen upptar överläggningar om hur skulden skall finansieras.

Utskottet tillstyrker i huvudsak regeringens förslag i proposition 166 om prisregleringen på jordbrukets område och om användningen av införselavgiftsmedel m. m. Det innebär bl. a. att matpriserna hålls oförändrade

under perioden 1 juli–16 november 1986. För tiden efter 16 november skall nya överläggningar upptas.

I fråga om prisstödet till jordbruket i norra Sverige föreslår utskottet med anledning av väckta motioner (m. c. fp, vpk) en förstärkning med 100 milj. kr. som skall fördelas på mjölk, kött, fläsk, smågrisproduktion och potatis. Vidare förordar utskottet att ett åtgärdsprogram utarbetas för utvecklingen av det norrländska jordbruket.

I fråga om stödområdesindelningen ansluter sig utskottet till regeringens förslag och avstyrker hithörande motioner.

Investeringsförbudet inom animalieproduktionen förlängs med ett år till den 30 juni 1987.

En prisregleringsavgift på bekämpningsmedel som används i jordbruket införs.

Ett 30-tal motioner om jordbrukets rationalisering, livsmedelspolitiken m. m. föreslås lämnade utan åtgärd. Utskottet understryker dock vikten av att frågor om livsmedelskvalitet och djurvänligare metoder i animalieproduktionen allt mer ställs i förgrunden. Enligt utskottet är det också viktigt att jordbrukspolitikens betydelse från regionalpolitisk synvinkel nog beaktas.

Till betänkandet har fogats 25 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Proposition 1985/86: 100 bilaga 11

I proposition 1985/86: 100 bilaga 11 har regeringen (jordbruksdepartementet) såvitt nu är i fråga (punkt C 3 s. 40–42), föreslagit riksdagen att

1. medge att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter under budgetåret 1986/87 får disponera en rörlig kredit på högst 100 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

2. medge att regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringsen för budgetåret 1986/87 får disponera en rörlig kredit på högst 80 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

3. medge att statens jordbruksnämnd får disponera en rörlig kredit på högst 20 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

4. till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 3 001 170 000 kr.

Proposition 1985/86: 166

I proposition 1985/86: 166 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att

dels anta inom jordbruksdepartementet upprättade förslag till

1. lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag,

2. lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,

3. lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område,

dels

4. godkänna vad i propositionen förordats i fråga om åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet (avsnitt 2.1),

5. godkänna vad i propositionen förordats i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1986/87 (avsnitt 2.2),

6. godkänna vad i propositionen förordats i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1986/87 eller har influtit under tidigare regleringsår (avsnitt 2.3),

7. godkänna vad i propositionen förordats i fråga om prisstöd till jordbruket i norra Sverige (avsnitt 2.4),

8. till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 410 000 000 kr.

Lagförslagen har intagits som bilaga till detta betänkande.

Motioner

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1986

1985/86:Jo201 av Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om ett förslag om lägre skatt/pris på svenska baslivsmedel enligt de riktlinjer som redovisats i motionen.

1985/86:Jo203 av Bo Finnkvist och Kristina Svensson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder att en utredning tillsätts med uppdrag att förändra jordbrukspolitiken så att för miljön viktiga jordbruksenheter bevaras.

1985/86:Jo206 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som ett första steg i slopandet av livsmedelsmomsen begär att livsmedelssubventionerna höjs med ett i förhållande till regeringens förslag med 3 000 000 000 kr. förhöjt belopp.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om fullständigt slopande av momsen på livsmedel i enlighet med vad som anförs i motionen.

1985/86:Jo207 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att under Bil. 11 Jordbruksdepartementet, C 3 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisa 33 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

1985/86:Jo210 av Nils Erik Wååg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en statskontroll av giftfri odling bör införas genom lantbruksnämnderna.

1985/86:Jo211 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att självförsörjningsgraden beträffande socker skall vara minst 95 %.

1985/86:Jo212 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förslag snarast framläggs om utsädesreservat för norra Sverige för skyddandet av grundutsädesodling.

1985/86: Jo214 av Knut Wachtmeister och Sven Munke (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om betalning av korn efter proteinhalt.

JoU 1985/86: 24

1985/86: Jo215 av Hans Pettersson i Helsingborg och Bengt Silfverstrand (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om den framtida djurhållningen syftande till bättre kvalitet på våra livsmedel samt bättre förhållanden för våra husdjur.

1985/86: Jo217 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–3 och 8)

1. att riksdagen beslutar att till anslaget C 3 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anslå 2 901 170 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statens ansvar för jordbruksproduktionen med anledning av 1977 års jordbrukspolitiska beslut,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om främjande av livsmedelsexporten,

8. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om det offentliga innehav av jordbruksmark i enlighet med vad som i motionen anförts.

1985/86: Jo221 av Olle Östrand m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att dispens från investeringsstoppet för fläskproduktionen i allmänhet skall lämnas de fem nordligaste länen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av ett ökat stöd till investeringar för fläskproduktion då särskilda skäl föreligger,

3. att riksdagen hos regeringen anhåller att förutsättningarna för ökad lokal och regional fläskproduktion undersöks.

1985/86: Jo222 av Rune Ångström m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att den ekonomiska och produktionsmässiga målsättningen i 1977 års riksdagsbeslut fullföljs,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att de förslag som lagts av Norrlandsstödkommittén (Jo 1984: 04) snarast leder till riksdagsbeslut,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att det särskilda prisstödet till jordbruket i norra Sverige i den aviserade särskilda propositionen ges en sådan nivå att det norrländska jordbruket får en med jordbruksnäringen i övriga Sverige likvärdig lönsamhet,

4. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att innebörden av kombinationsjordbruk skall i första hand vara jord och skog, men att även annan kompletterande sysselsättning får räknas som del i den totala bedömningen vid lönsamhetsberäkningar för erhållande av förvärvstillstånd, lån och bidrag,

5. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att beredskapsskäl också bör utgöra motiv för en satsning på Norrlandsjordbruket och stöd till lokala industrier för förädling av livsmedel,

6. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att boende- och

brukningsskyldigheten får en sådan utformning att det i första hand främjar produktionen i den aktuella bygden.

JoU 1985/86: 24

1985/86: Jo223 av Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen ger lantbruksstyrelsen i uppdrag att skyndsamt framlägga förslag till utsädesreservat för skyddandet av grundutsädesodlingen i norra Sverige.

1985/86: Jo224 av Margareta Persson och Marianne Carlström (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en jordbrukspolitik som främjar alternativt odlade produkter och alternativ djuruppfödning,

2. att riksdagen hos regeringen begär att berörda myndigheter bör få i uppdrag att verka för en djurhållning, som tar hänsyn till etiska värden.

1985/86: Jo229 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vissa förhållanden inom jordbruks- och livsmedelssektorn.

1985/86: Jo233 av Alf Svensson (c) vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 2, 3 och 5)

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till avvecklingsplan för kemiska bekämpningsmedel i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jordbruksforskningen och lantbruksrådgivningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jordbruksförhandlingarna och jordbrukarnas ekonomiska ställning,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ny jordförvärvslag med inriktning mot mindre brukningsenheter där familjeföretag skall vara bas för svenskt jordbruk och deltidsjordbruk accepteras som fullvärdig och bestående driftsform.

1985/86: Jo236 av Maj Britt Theorin m. fl. (s) vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 2 och 3)

1. att riksdagen fastställer *kvalitet* som överordnat mål för statens livsmedelspolitik,

2. att riksdagen uttalar att prisstödet omfördelas så att det blir lönsamt att satsa mer på kvalitet än kvantitet,

3. att riksdagen uttalar att ett kvalitetsmärkningssystem för livsmedel bör utvecklas.

1985/86: Jo238 av Sven Munke (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om införandet av kontraktsodling för brödspannmål,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om införandet av ett tvåprissystem för inlösen av brödspannmål.

1985/86: Jo239 av Åke Wictorsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningar

och möjligheter för att i ökad utsträckning använda livsmedelspolitiken som en regionalpolitisk resurs. JoU 1985/86: 24

1985/86: Jo241 av John Andersson och Oswald Söderqvist (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om investeringsförbudet inom animalieproduktionen.

1985/86: Jo243 av Leo Persson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en särskild översyn för att bevara ett framtida jordbruk i glesbygden.

1985/86: Jo244 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 2, 3, 7, 14, 15 och 16)

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning med uppgift att utreda möjligheterna till minskning och förenkling av jordbruksregleringen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljömål för jordbruket,

3. att riksdagen med avslag på propositionens förslag beslutar att samhället skall svara för 40% av exportkostnaderna för spannmål av 1985 års skörd,

7. att riksdagen upphäver lagen om tillfälligt förbud mot byggande av djurstallar,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alltför ensidig inriktning på storleksrationalisering,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av konkurrens i förädlingsledet,

16. att riksdagen godkänner vad i motionen anförts angående val av kompensationsmodell både generellt och för Norrlandsjordbruket.

1985/86: Jo245 av Barbro Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av att kunna bibehålla producerande jordbruksenheter i glesbygden.

1985/86: Jo246 av Gösta Andersson och Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen angående en 95-procentig självförsörjningsgrad för den svenska sockerproduktionen för att därigenom säkra fortsatt betodling på Öland och en fortsatt drift vid Mörbylånga sockerbruk.

1985/86: Jo247 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktning av jordbrukspolitiken och jordbrukspolitiska satsningar vad gäller Västerbottens län.

1985/86: Jo248 av Viola Claesson (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om djurens livskvalitet, som en betydelsefull faktor i jordbrukspolitiken.

1985/86: Jo250 av Ingrid Hemmingsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att statens jordbruksnämnd skall ges i uppdrag att utarbeta ett betalningssystem för mjölk i enlighet med motionens förslag.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för att finansiera jordbruksöverskottets kostnader,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överläggningar angående kostnader för spannmålsöverskotten.

1985/86: Jo256 av Erik Holmkvist (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om hur det norrbottniska jordbruket bl. a. genom avlyft av vissa regleringsavgifter ges ett bättre ekonomiskt utbyte i sin verksamhet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i övrigt anförts om situationen i det norrbottniska jordbruket.

1985/86: Jo257 av Larz Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om etableringskontroll av anläggningar för animalieproduktion,
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avveckling av s. k. djurfabriker.

1985/86: Jo258 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–6 och 9)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alla medborgares behov av trygg tillgång, till rimliga priser, på näringsrik, smakrik och hälsosam kost,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att jordbrukspolitiken måste vidgas till en heltäckande livsmedelspolitik,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regional "självförsörjning" av livsmedel i hela landet,
4. att riksdagen beslutar att inga nya "djurfabriker" skall få uppföras och att de befintliga skall avvecklas,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en successivt avvecklad kemikalieanvändning och om en produktion i ekologisk balans,
6. att riksdagen beslutar att ett forskningsinstitut helt oberoende av nuvarande maktgrupper inom livsmedelsindustrin inrättas, vars verksamhet skall bygga på en helhetssyn även på folkhälsa, miljö och arbetsmiljö,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vid offentlig upphandling till exempelvis barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård ställs villkor så att konsumenternas behov av giftfria och högkvalitativa livsmedel tillgodoses.

1985/86: Jo261 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående underskottet i spannmålsens regleringskassa,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående överskottsarealens kostnader för skördeåret 1985,
3. att riksdagen beslutar att statens andel av överskottsarealens kostnader fr. o. m. skördeåret 1986 skall vara 60 % räknat på normalskörd,

4. att riksdagen beslutar att under förslagsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, posten Samhällets delansvar för överskottsarealen, uppföra ett i förhållande till regeringens förslag med 300 milj. kr. förhöjt belopp.

5. att riksdagen beslutar att samhällets ansvar för spannmålsöverskottet ej skall avtrappas utan kvarstå vid 60%.

1985/86: Jo264 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av längre avtalsperioder och garanti för fortsatt drift vid Roma sockerbruk.

1985/86: Jo265 av Göthe Knutson och Gullan Lindblad (m) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–2)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jordbruksnäringen i Värmland och dess behov,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsaspekterna på jordbrukets betydelse i Värmland,

1985/86: Jo266 av Nic Grönvall (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att 4 § lagen om skötsel av jordbruksmark skall upphävas.

1985/86: Jo268 av tredje vice talman Anders Dahlgren och Nils G. Åsling (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ett riksomfattande utvecklingsprogram för lanthuket och lantbruksnäringarna.

1985/86: Jo269 av Bertil Jonasson och Jan Hyttring (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skillnader som finns i prisstödet till jordbruket i norra Sverige och kompenserar Värmland med hänsyn härtill,

2. att riksdagen beslutar att arealbidrag för odling av potatis skall utgå till Värmland av samma storleksordning som utgår till Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län.

1985/86: Jo270 av Nils-Olof Gustafsson och Marianne Stålberg (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande jordbruksproduktion skall bibehållas i Jämtlands län,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att avgifterna för värphöns slopas i området för prisstöd till norra Sverige,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att slaktdjursavgifterna slopas i området för prisstöd till norra Sverige,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärderna finansieras genom en progressiv, på hönsbesättning/slaktdjursantal baserad avgift.

1985/86: Jo271 av Börje Hörnlund (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att föra jordbruk belägna inom Bjurholms och Vindelns kommuner till högre Norrlandsstödklass.

1985/86: Jo274 av Ingvar Eriksson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående jordbruket i Skåne.

1985/86: Jo276 av Karin Söder m. fl. (c) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–3, 5–9, 11–13)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utvecklingen av konsumtionsutbildningen i vid mening för att tillgodose god matkvalitet,

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts beträffande storkök,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts om en decentraliserad samhällsstrukturens betydelse för att upprätthålla en god matkvalitet och folkhälsa,

5. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av konsekvenserna vid skilda tekniska alternativ att minska skattebelastningen på baslivsmedel,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående jordbrukspolitiken inriktning,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att förorenat slam ej får användas som gödselmedel,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående minskning av jordbrukets negativa miljöpåverkan,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående åkermarkens uthålliga produktionsförmåga,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en satsning på export av livsmedel,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om produktion av energi- och industriråvaror i jordbruket,

13. att riksdagen beslutar att en återgång bör ske till ett kompensations-system baserat på PM-index.

1985/86: N304 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1) att riksdagen hemställer hos regeringen om inrättande av konsumentdelegationer inom statens pris- och kartellnämnd.

1985/86: Jo504 av Ingrid Andersson och Mats O Karlsson (s) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 4)

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sambandet mellan förhållandena i jordbruksproduktionen och livsmedlens kvalitet beaktas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sambandet mellan kost och hälsa blir en viktig beståndsdel i den fortsatta livsmedels- och konsumentpolitiken.

1985/86: Jo513 av Ingegerd Anderlund och Lennart Pettersson (s) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ekonomiskt stöd avsätts från tillgängliga medel för

att utverka en ekonomiskt effektiv och biologiskt anpassad djurhållning i småskaliga enheter.

JoU 1985/86: 24

1985/86: Jo514 av Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om märknings- och kvalitetskrav på livsmedel i enlighet med vad som sagts i motionen.

1985/86: Jo527 av Ivar Virgin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stimulanser för att bidra till en bättre miljö för våra husdjur.

1985/86: Jo610 av Alf Svensson (c) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 5) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lantbruksstyrelsen uppmanas skärpa kraven i fråga om sambandet mellan areal och antalet djur så att djurhållningen i princip motsvarande maximalt en nötkreatursenhet per hektar vid nyetablering godkänns.

1985/86: Jo738 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 15) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om införande av ett uthållighets- och miljömål i jordbrukspolitiken samt jordbrukets hänsyn till naturvården.

1985/86: Jo745 av Evert Svensson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jordbrukets miljöskador och hur dessa skall förebyggas och åtgärdas.

1985/86: Jo753 av Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning i syfte att bevara det öppna svenska kulturlandskapet.

Motioner väckta med anledning av proposition 1985/86: 166

1985/86: 606 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om produktionsanpassning på vegetabilieområdet,

2. att riksdagen med ändring i proposition 1985/86: 166 beslutar att prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall beräknas till 115 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket.

1985/86: 607 av Björn Samuelson (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Fryksände församlings placering i prisstödsområde 2a,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna om ändrat prisstödsområde för västra Värmland.

1985/86: 608 av Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att i fråga om prisstöd till jordbruket i norra Sverige Lidens och Holms församlingar i Sundsvalls kommun och Borgsjö församling i Ånge kommun skall tillhöra prisstödsområde 2a.

1. att riksdagen avslår regeringens begäran att inom ramen för de medel som står till förfogande för jordbruksprisregleringen fatta beslut om åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet,

2. att riksdagen beslutar att införselavgiftsmedlen utanför fördelningsplanen även fördelas till utbyteshandel av kött och fläsk,

3. att riksdagen beslutar att upphäva lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä,

4. att riksdagen beslutar att till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 475 000 000 kr.,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att ytterligare 65 000 000 kr. skall fördelas till stödombåderna 1 och 2.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Norrlandsstödet till jordbruket framdeles huvudsakligen anslås över arbetsmarknads- och industridepartementens huvudtitlar.

1985/86:610 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att Bjurholms och Vindelns kommuner skall tillhöra stödområde 1.

1985/86:611 av Britta Sundin och Bo Forslund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stödområdesplaceringen för Borgsjö, Holms och Lidens församlingar.

1985/86:612 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering av samhällets ansvar för överskottsarealens kostnader,

2. att riksdagen uttalar att jordbruksproduktionen i norra Sverige upprätthålls på minst 1984 års nivå,

3. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om statens upphandling för förnödenheter,

4. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om samhällets kostnadsansvar vid kärnkraftsolyckor,

5. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att livsmedelsförsörjningen ges ökad betydelse i det pågående arbetet i försvarskommittén,

6. att riksdagen beslutar att till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 587 milj. kr.,

7. att riksdagen beslutar fördela medlen för prisstöd i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen hos regeringen begär ett samlat åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige i enlighet med motionen.

1985/86:613 av Bo Finnkvist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stödområdesindelning av Torsby och Sunne församlingar.

1985/86: 614 av Per-Richard Molén m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att utöver av regeringen föreslaget belopp om 410 000 000 kronor anvisa ytterligare 100 000 000 kr. för budgetåret 1986/87 till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall finansieras via särskilda budgetmedel.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att jordbruket i Norrland, mot bakgrund av sin stora regionalpolitiska betydelse, därutöver skall komma i åtnjutande av medel som avsätts för regional- och arbetsmarknadspolitiska insatser i skogslänen.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt i motionen anförts om åtgärder för att underlätta för jordbruket i Norrland.

1985/86: 615 av Lars Ernestam m. fl. (fp) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–3)

1. att riksdagen beslutar att utöver vad regeringen föreslår anvisa 140 milj. kr. för prisstöd till jordbruket i norra Sverige.

2. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett marknadsanpassat lantbruk.

1985/86: 616 av Bertil Jonasson och Jan Hyttring (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ge regeringen i uppdrag att till kommande budgetår göra uppjusteringar av vissa områden till högre stöd i Värmland i enlighet med vad som påtalas i motionen.

2. att riksdagen beslutar ge regeringen i uppdrag att framlägga förslag till stöd för potatisodlingen i Värmlands skogsbygder i likhet med det stöd som utgår till Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län.

Motion väckt med anledning av proposition 1985/86: 150

1985/86: 568 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 8) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etappvis slopande av momseffekten på livsmedel.

Skrivelser, uppvaktningar, hearings

Utskottet har uppvaktats av representanter för LRF, Svenska kommunförbundet och anställda inom livsmedelsindustrin m. fl. angående stödet till jordbruket i norra Sverige. Skrivelser i samma ämne har inkommit från bl. a. länsstyrelsen i Västerbottens län och olika organisationer på jordbrukets område. I en skrivelse från landshövdingarna i de fyra nordligaste länen samt militärbefälhavarna och civilbefälhavarna i nedre och övre Norrlands militär- och civilområden har understrukits jordbrukets betydelse från olika synpunkter för norra Sverige.

Byråchefen Olle Hansson vid statens jordbruksnämnd har inför utskottet lämnat upplysningar om prisstödet till jordbruket i norra Sverige m. m.

Information om den ekonomiska situationen i jordbrukets regleringskassor har lämnats av representanter för bl. a. Svensk spannmålshandel, Svensk kötthandel, Sveriges oljeväxtintressenter och Sveriges potatisintressenter.

Generaldirektören Gunnar Bengtsson vid statens strålskyddsinstitut har informerat utskottet om kärnkraftsolyckan i Tjernobyl och om dess konsekvenser för miljö och hälsa samt för de areella näringarna.

Professor Ingmar Månsson, Skogs- och jordbrukets forskningsråd, har redogjort för forsknings- och utvecklingsarbete rörande djurens levnadsförhållanden i animalieproduktionen.

Riksantikvarieämbetet har ingett en skrivelse om jordbrukets hänsyn till kulturminnesvården m. m.

Utskottet

Utskottet behandlar först regeringens förslag i budgetpropositionen om anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte frågor om kostnadsansvaret för överskottsarealen. Därefter behandlas förslagen i proposition 1985/86: 166 om prisregleringen på jordbruksprodukter m. m. Utskottet följer därvid den i propositionen valda dispositionen. Sist i betänkandet behandlas ett antal motioner från allmänna motionstiden 1986 om olika jordbruks- och livsmedelspolitiska frågor.

Anslaget till prisreglerande åtgärder m. m.

I proposition 1985/86: 100 bilaga 11 (s. 40–42) har regeringen föreslagit riksdagen att

1. medge att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter under budgetåret 1986/87 får disponera en rörlig kredit på högst 100 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

2. medge att regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringen för budgetåret 1986/87 får disponera en rörlig kredit på högst 80 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

3. medge att statens jordbruksnämnd får disponera en rörlig kredit på högst 20 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

4. till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 3 001 170 000 kr.

För livsmedelssubventionerna på mjölk beräknar jordbruksministern i likhet med jordbruksnämnden för budgetåret 1986/87 ca 2 424 milj. kr. Den beräknade minskningen av anslagsposten jämfört med budgetåret 1985/86 beror på att försäljningen av mjölk har minskat något. Subventionseffekten på konsumentpriset är oförändrad ca 2,10 kr. per liter.

För låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket beräknas i enlighet med nämndens förslag 435 milj. kr.

Posten Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen som innevarande budgetår uppgår till 33 milj. kr. bör som ett led i den strama utgiftsprövningen inte tas upp för budgetåret 1986/87.

Utskottet har vid sammanträde den 19 mars 1986 beslutat skjuta upp sakbehandlingen av förevarande anslag jämte motioner samt därvid gjort vissa principuttalanden om innebörden av 1985 års riksdagsbeslut om kostnadsansvaret för överskottsarealen (se JoU 1985/86: 13 s. 24–26). Utskottet återkommer nu till dessa frågor.

Kostnadsansvaret för spannmålsöverskottet m. m.

Frågor om kostnadsfördelningen mellan staten och näringen tas upp i motionerna Jo217 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), Jo244 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), Jo261 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) och Jo252 av Anders Andersson (m). I motion Jo217 anförs att kostnaderna för spannmålsöverskottet för såväl 1985 som 1986 års skörd torde uppgå till avsevärt mera än vad livsmedelskommittén antog. Regeringen bör omedelbart tillse att statens del av de verkliga kostnaderna täcks med budgetmedel för innevarande budgetår. För nästkommande budgetår torde anvisningen av 140 milj. kr. vara i underkant. I denna del föreslås en anslagshöjning med 150 milj. kr. (yrkande 1 delvis). Vidare yrkas (yrkande 2) att den förhandling om överskottskostnader som enligt 1977 års jordbrukspolitiska beslut skulle ske mellan staten och jordbruket nu kommer till stånd och slutförs. Riksdagens nya jordbrukspolitiska beslut kan tjäna som riktmärke även för kostnadsfördelningen under åren 1977–1984.

I motion Jo252 framförs synpunkter och yrkanden som i stort överensstämmer med Jo217.

Yrkandet i motion Jo244 innebär att staten – i enlighet med riksdagens beslut år 1985 – skall svara för 40 % av exportkostnaderna för spannmål av 1985 års skörd.

I motion Jo261 yrkas dels att staten tar upp överläggningar med näringen om det ackumulerade underskottet i spannmålsregleringen (ca 550 milj. kr.), dels att statens kostnadsansvar för 1985 års skörd preciseras enligt 40/60-principen. Beträffande nästkommande budgetår och tiden därefter (fr.o.m. 1986 års skörd) yrkas att statens kostnadsansvar fastställs till 60 %, i enlighet med den principiella uppfattning om åkerarealens användning som centerpartiet tidigare gett uttryck för. En höjning av anslaget föreslås med 300 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Också i följdmotionerna 606 av Lars Werner m. fl. (vpk) och 612 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) berörs kostnadsansvaret för överskottsarealen, främst vad beträffar 1986 års skörd. Enligt vpk-motionen bör den särskilda anslagsposten (140 milj. kr.) för budgetåret 1986/87 få överskridas om det behövs för att täcka statens kostnadsandel. Enligt motion 612 kommer de verkliga kostnaderna att bli betydligt större för budgetåret 1986/87 än vad som beräknats i proposition 166. Även för detta budgetår kommer ytterligare medel att behöva anvisas. Med hänsyn till vad utskottet tidigare anfört om långa framförhållningsperioder för näringen måste enligt motio-

nen även för 1986 års skörd den absoluta huvuddelen av tillskjutna medel gå till spannmålsregleringskassan.

I motion 609 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) anfördes att regeringen ej bör ges det önskade handlingsutrymmet i fråga om åtgärder för produktanpassning. De åtgärder som kan komma att föreslås bör godkännas av riksdagen, liksom finansieringen av åtgärderna.

Utskottet behandlar först frågan om underskottet i spannmålsregleringen. Vid utgången av juni 1985 fanns i balansräkningen för Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening ett ackumulerat underskott om 500 milj. kr. jämte ränta, eller totalt 555 milj. kr. Enligt 1977 års jordbrukspolitiska beslut skulle statens särskilda ansvar för spannmålsregleringens finansiering ta sikte på att neutralisera effekterna av låga världsmarknadspriser. För den händelse det kunde visas att underskott i regleringsekonomin uppkommit på grund av låga världsmarknadspriser borde överläggningar få upptas om hur underskottet skall regleras.

Frågan om betalning av underskottet i spannmålskassan aktualiserades i samband med 1984 års prisöverläggningar. Statens jordbruksnämnd hade genomfört en studie av orsakerna till underskottet och därvid funnit att det ej berodde på låga världsmarknadspriser. På förslag av jordbrukets förhandlingsdelegation enades parterna om att jordbruksnämndens rapport skulle analyseras i särskild ordning.

Regeringen tillsatte med anledning härav en särskild grupp, spannmålsgruppen, som i januari 1985 framlade en rapport i frågan om den slutliga finansieringen av underskottet i spannmålsregleringen. Spannmålsgruppens statliga representanter ansåg att underskottet i regleringskassan ej kunde tillskrivas låga världsmarknadspriser. Jordbruksnämnden, som avgett yttrande över rapporten, har ej haft annan mening.

I ett beslut den 19 december 1985 fann regeringen – mot bakgrund av 1977 års jordbrukspolitiska beslut och föreliggande utredningar – att underskottet skulle täckas av jordbruksnäringen. Jordbruksnämnden skulle med utgångspunkt häri planera och vidta åtgärder inom jordbruksprisregleringen så att underskottet avvecklas under en fyraårsperiod räknat fr. o. m. den 1 juli 1986. Sedermera har beslutats att amorteringen skall påbörjas först den 1 juli 1987.

Frågan har vidare varit föremål för en frågedebatt i riksdagen mellan Lennart Brunander (c) och jordbruksministern (fråga 1985/86: 363). Jordbruksministern har därvid bl. a. åter hänvisat till att spannmålsgruppens statliga representanter kommit fram till att underskottet i regleringskassan ej kan tillskrivas låga världsmarknadspriser.

Martin Olsson (c) har för granskning i konstitutionsutskottet anmält regeringens handläggning av frågan om statens stöd till underskott i spannmålshandeln mot bakgrund av riksdagens beslut år 1977. Konstitutionsutskottet har inte funnit anledning att rikta någon kritik mot regeringens handläggning enär underskottet ej berott på låga världsmarknadspriser (KU 1985/86: 25 s. 41–43). Betänkandet har godkänts av riksdagen. I en reservation (m, fp, c) anfördes kritik mot regeringens agerande.

Jordbruksutskottet konstaterar för sin del att 1977 års jordbrukspolitiska beslut bl. a. innebär att staten påtog sig ett övergripande ansvar för pris-

sättningen och överskotten på spannmål. I första hand skulle detta ske genom systemet med inlösenpriser för hela spannmålsskörden, för vilkas infriande staten ytterst står som garant. Systemet skulle vara utformat så att det blev ett gemensamt intresse för näringen och staten att lösa överskottsproblemen.

I övrigt vill utskottet framhålla att riktlinjerna i 1977 års beslut innefattar uttalanden som kan ge utrymme för olika tolkningar. I propositionen (prop. 1977/78: 19) anfördes också att det var svårt att mera exakt avgöra vad som skulle anses vara ett normalt världsmarknadspris. Beslutet ger heller inga entydiga anvisningar om vilken basperiod som skall väljas som utgångspunkt för jämförelser av prisnivåerna. Enligt ett uttalande i propositionen fanns det skäl att räkna med att utjämning sker över en längre period och att man därför inte kunde utgå från situationen under ett enstaka år. I spannmålsgruppens rapport redovisas därför flera olika beräkningsalternativ där resultatet varierar beroende på vilken jämförelsegrund som används. Också i jordbruksnämndens yttrande över spannmålsgruppens rapport framhålls att man i 1977 års beslut kan finna stöd för olika tolkningar som leder till skilda resultat vad gäller exportprisernas effekter på regleringsekonomin.

Vad utskottet anfört innebär inte att utskottet tar ställning till frågan huruvida underskottet i regleringsekonomin beror på låga världsmarknadspriser eller ej. Självfallet tar utskottet heller inte ställning till de formella frågorna kring regeringens handläggning, vilka redan prövats av riksdagen i enlighet med konstitutionsutskottets förslag. När det gäller själva sakfrågan, dvs. möjligheten att få till stånd överläggningar med staten om hur underskottet skall regleras, anser utskottet det både skäligt och i överensstämmelse med de utfästelser från statens sida som 1977 års beslut innefattar att jordbruksnäringens begäran om överläggningar med staten prövas i en mer positiv anda än som hittills varit fallet. Utskottet anser således att överläggningar bör upptas mellan staten och näringen angående regleringen av ifrågavarande underskott. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Härigenom tillgodoses motionerna Jo217 yrkande 2, Jo252 yrkande 2 och Jo261 yrkande 1.

Vad därefter beträffar kostnaderna för 1985 års skörd, vilka belastar anslaget för budgetåret 1985/86, har regeringen i proposition 166 hänvisat till utskottets principuttalanden om kostnadsfördelningen och i övrigt anfört: "De medel som erfordras för statens andel av överskottsarealens kostnader för 1985 års skörd bör få täckas genom överskridande av anslaget C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område."

Vidare har regeringen redovisat vissa överväganden rörande åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet. En arbetsgrupp har fått i uppdrag att lägga fram förslag till olika åtgärder som skulle kunna medverka till att begränsa överskottsproduktionen av spannmål. Enligt propositionen bör det få ankomma på regeringen att inom ramen för de medel som står till förfogande för jordbruksprisregleringen fatta de beslut som kan komma att behövas för näringens produktionsanpassning och som kan föranledas av översynen.

Utskottets uttalanden om kostnadsfördelningen mellan staten och näringen bör i fråga om 1985 års skörd (budgetåret 1985/86) tillämpas på en exportkostnad som enligt uppgift från Svensk spannmålshandel uppgår till 84 kr. 50 öre per deciton spannmål. Det spannmålsöverskott som omfattas av statens åtagande gentemot näringen bör enligt utskottets bedömning i detta sammanhang fastställas till en miljon ton, vilket är den överskottsmängd som livsmedelskommittén ansåg motsvara begreppet normalskörd. Det belopp som bör ligga till grund för kostnadsberäkningen uppgår således till 845 milj. kr. Kostnaden för statens andel om 40% bör som jordbruksministern föreslagit få täckas genom överskridande av anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1985/86.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet sålunda anfört.

Vad gäller exportkostnaderna för 1986 års skörd är dessa beroende av flera faktorer som ännu ej är kända. Tillgängliga prognoser tyder på att exportkostnaderna kan bli minst lika stora som under innevarande budgetår. Vad utskottet tidigare anfört om svårigheterna att påverka produktionsinriktning m. m. beträffande 1986 års skörd torde innebära att även för budgetåret 1986/87 ytterligare medel måste anvisas för att täcka statens kostnadsandel. Regeringen har i proposition 100 bil. 11 beräknat en särskild anslagspost om 140 milj. kr. för ifrågavarande ändamål. Utskottet anser det för närvarande inte nödvändigt att riksdagen anvisar ytterligare medel under anslaget med bestämt belopp. Om så erfordras bör även anslaget för budgetåret 1986/87 få överskridas. Det bör ankomma på regeringen och vederbörande myndigheter att i samråd med vederbörande regleringsförening fastställa det exakta underlagsbeloppet.

I övrigt delar utskottet regeringens uppfattning att det är angeläget att de medel som staten under en övergångsperiod ställer till förfogande för att underlätta produktionsanpassningen utnyttjas för att stödja en inriktning av produktionen som så snart som möjligt minskar kostnadsbelastningen på samhället och på lantbrukets ekonomi. Det bör också eftersträvas att denna anpassning sker under socialt acceptabla former. Den arbetsgrupp som nämns i propositionen skall, enligt vad som upplysts, föreslå åtgärder med avseende på 1987 och senare års skördar.

Vad utskottet anfört om kostnadsfördelning och kostnadstäckning under budgetåren 1985/86 och 1986/87 bör i stor utsträckning kunna tillgodose motionerna Jo217 yrkande 1 delvis, Jo244 yrkande 3, Jo261 yrkandena 2 och 4, Jo252 yrkande 1 samt följdmotionerna 606 yrkande 1 och 612 yrkande 1.

De fristående motionerna Jo238 av Sven Munke (m) och Jo268 av Anders Dahlgren och Nils G. Åsling (c) gäller i huvudsak överskottsproduktionen av vegetabilier och därmed sammanhängande frågor. Utskottet föreslår, med hänvisning till vad som anförts ovan, att motionerna lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Med den precisering som utskottets uttalanden om kostnadsfördelningen m. m. innebär tillstyrker utskottet att regeringen inom ramen för prisregleringsmedel får fatta de beslut som kan komma att behövas för näring-

ens produktionsanpassning och som kan föranledas av översynen. Med hänsyn bl. a. till att dessa beslut kan komma att påverka produktionsinriktningen redan fr. o. m. höstsådden 1986 bör enligt utskottets mening nödvändiga åtgärder kunna vidtas utan riksdagens godkännande. En arbetsgrupp med representanter för bl. a. jordbruksnäringen skall föreslå åtgärder i angivna hänseende. I enlighet med det anförda avstyrks motion 609 yrkande 1.

Vidare avstyrker utskottet yrkandena 3 och 5 i motion Jo261 att statens kostnadsandel för överskottsarealen skall – med ändring av tidigare riksdagsbeslut – uppgå till 60 % och ej avtrappas.

Livsmedelssubventioner m. m.

Livsmedelssubventionerna på mjölk beräknas i proposition 100, bil. 11 till ca 2 424 milj. kr. Detta ger en subventionseffekt på ca 2,10 kr. per liter för konsumenterna.

Enligt motion Jo206 (vpk) bör livsmedelssubventionerna höjas med 3 miljarder kronor som ett första steg på vägen mot ett avskaffande av momsen på livsmedel. Samtidigt yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av mervärdesskatten på livsmedel. Motiveringen till dessa yrkanden återfinns i motion So607 av Lars Werner m. fl. (vpk) om familjepolitiken. Bl. a. anföras att matkostnaderna är särskilt betungande för barnfamiljer och andra ekonomiskt trängda hushåll. Enligt vissa beräkningar betalar en vanlig tvåbarnsfamilj varje år ca 8 000 kr. i matmoms. Ett slopande av momsen skulle innebära stora ekonomiska förbättringar för barnfamiljerna. Liknande förslag om beskattningen av livsmedel framförs i motion 586 yrkande 8 av Lars Werner m. fl. (vpk).

Förslag om minskning av skattebelastningen på livsmedel förs även fram i motionerna Jo201 av Ivar Franzén och Rolf Kenneryd (c) och Jo276 av Karin Söder m. fl. (c) yrkande 5. Den förra motionen innehåller en "idé-skiss" som i korthet går ut på att 3 miljarder kronor av statens momsintäkter används för att sänka producentpriserna/skatten på svenska baslivsmedel. Jordbrukarna bör kompenseras genom ett arealbidrag. Detta innebär minskade kostnader för konsumenterna. Särskilt gynnas barnfamiljerna. Genom att stimulera brukning av åkerarealen gynnas de s. k. mellanbygderna, varjämte det öppna landskapet kan bibehållas. Genom att jordbrukets priser kommer att ligga nära världsmarknadspriserna underlättas dessutom exporten.

Enligt motion Jo276 behövs en kompletterande redovisning av möjligheterna att återföra skatten på baslivsmedel till konsumenterna i form av lägre priser. Det kan t. ex. ske enligt den i Finland tillämpade metoden med skatteavlastning tidigt i produktionsledet och på väl definierade basvaror. Skatteunderlaget bör ej omfatta fördyrande förädling eller distribution.

Utskottet erinrar om att riksdagen vid flera tillfällen behandlat motioner om avveckling eller sänkning av mervärdesskatten på baslivsmedel. Bl. a. har frågan behandlats i skatteutskottets betänkande SkU 1985/86: 34. I det av riksdagen godkända betänkandet anförts bl. a.

Utskottet har i ett tidigare betänkande – en redogörelse härom lämnas i det inledande avsnittet – med ett utförligt resonemang tagit avstånd från tanken att slopa eller differentiera mervärdeskatten på livsmedel. Utskottet vidhåller alltså sin uppfattning i denna fråga och vill dessutom framhålla att de effekter motionären efterlyser, dvs. en bättre standard för barnfamiljerna, kan åstadkommas på andra sätt som är både enklare att administrera och mer effektiva från fördelningssynpunkt. Detta är frågor som inom kort kommer att behandlas av riksdagen i annat sammanhang. Utskottet avstyrker följaktligen motionen.

Utskottet har inte funnit anledning att föreslå något ändrat ställningstagande från riksdagens sida och avstyrker således motionerna Jo206 och 568 yrkande 8.

Med hänsyn bl. a. till de ställningstaganden som redovisats ovan är utskottet inte heller berett att tillstyrka de aktuella centermotionerna såvitt avser förslagen om en minskad skattebelastning på livsmedel. Utskottet delar emellertid motionärernas bedömningar så till vida att man på längre sikt bör beakta alla möjligheter som finns att bibehålla lönsamheten i jordbruket och samtidigt hålla konsumentpriserna på en rimlig nivå. De synpunkter som framförs i t. ex. motion Jo201 bör kunna beaktas i samband med dessa överväganden. De dagsaktuella problemen i jordbruket är emellertid, som framgår av utskottets redovisning i det föregående, i hög grad beroende av överskottsproduktionen, och olika åtgärder har vidtagits för att lösa dessa problem. I avbidan på resultatet av denna verksamhet anser sig utskottet för närvarande inte böra förorda några åtgärder av det slag som åsyftas i motionerna Jo201 och Jo276 yrkande 5.

Utskottet avstyrker yrkandet i motion Jo207 (vpk) såvitt avser posten Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen (33 milj. kr.) och tillstyrker regeringens förslag i denna del.

Utskottet har ej heller funnit anledning att biträda yrkandet i motion Jo217 (yrkande 1 delvis) om avtrappning av livsmedelssubventionerna. Regeringens förslag om medelsanvisning för detta ändamål tillstyrks.

Prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1986/87

Prisregleringens närmare utformning

Jordbruksnämnden har efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingdelegation och nämndens konsumentdelegation lagt fram förslag om den närmare utformningen av prisregleringen under regleringsåret 1986/87. Förslaget bygger på de riktlinjer som har angetts i riksdagens beslut om livsmedelspolitiken (prop. 1984/85: 166, JoU 33, rskr. 393). Nu tillgängligt statistiskt material visar, som jordbruksnämnden framhåller, på en kraftigt sjunkande inflationstakt. Med hänsyn till den hittills kända ekonomiska utvecklingen, osäkerheten beträffande utfallet av pågående löneförhandlingar samt att andra frågor som berör jordbruket ännu inte har klarlagts, har jordbruksnämnden och de båda delegationerna enats om att huvudförhandlingarna för regleringsåret 1986/87 bör äga rum under hösten 1986. De prisändringar som dessa överläggningar kan föran-

leda föreslås träda i kraft den 17 november 1986. Detta innebär att regleringsåret delas in i två perioder, nämligen den 1 juli – den 16 november 1986 resp. den 17 november 1986 – den 30 juni 1987.

Jordbruksministern biträder jordbruksnämndens förslag och anför att det är tillfredsställande att en överenskommelse har kunnat nås som innebär att de reglerade priserna på jordbruksprodukter nu hålls oförändrade. Det bör få ankomma på regeringen att fatta de beslut som kan föranledas av överläggningarna per den 17 november 1986.

Det finns enligt jordbruksministern starka samband mellan den ekonomiska politiken och livsmedelspolitiken. När ekonomin var i kris, inflationen var hög, räntan höjdes och reallönerna sjönk drabbades jordbruket av både ökade kostnader och minskad efterfrågan på livsmedel. När utvecklingen nu har vänt kommer resultaten av den framgångsrika ekonomiska politiken i hög grad jordbruket till godo i form av lägre räntekostnader och stabilare produktionsmedelspriser. Att räntan har kunnat sänkas betydligt är särskilt glädjande med tanke på de nyetablerade och högt skuldsatta jordbrukarna.

Stabila livsmedelspriser är ett viktigt bidrag till en fortsatt framgångsrik ekonomisk politik. Jordbruksnämndens förslag innebär att de reglerade priserna på jordbruksprodukter kan hållas oförändrade till mitten av november 1986. Tillsammans med de utfästelser som handelns organisationer gjort beträffande sin prissättning under år 1986 innebär uppgörelsen att konsumentpriserna på jordbruksprisreglerade livsmedel kan hållas i stort sett oförändrade fram till åtminstone mitten av november månad, då resultatet av prisöverläggningarna under hösten 1986 föreligger. Statens pris- och kartellnämnd (SPK) kommer genom sin prisövervakning att följa utvecklingen.

Jordbruksnämnden föreslår att de definitiva priser som gäller för *spannmål och oljeväxter* under regleringsåret 1985/86 bör gälla som preliminära priser under regleringsåret 1986/87. Hänsyn skall dock tas till att jordbruksnämnden föreslår att inlösendagen för spannmål ändras från den 1 april till den 1 mars fr. o. m. 1986 års skörd. Det preliminära priset på havre bör vidare enligt förslaget sänkas med 3 öre per kg. De definitiva priserna fastställs av regleringsföreningarna under hösten 1986 enligt hittills gällande principer, dvs. främst med beaktande av skördens storlek, de internationella priserna och avsättningsmöjligheterna i övrigt samt resp. förenings ekonomi.

Jordbruksnämnden föreslår en säsongdifferentiering av priserna på fläsk. I övrigt bör nu gällande *mittpriser för animalier* enligt nämnden hållas oförändrade t. o. m. den 16 november 1986. Det bör enligt propositionen ankomma på regeringen att besluta i dessa frågor.

Minskade budgetmedel till mjölksektorn – 33 milj. kr. – bör i enlighet med jordbruksnämndens förslag få kompenseras på marknaden genom prishöjningar. Jordbruksnäringens andel av de ökade kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård om 4 milj. kr. för budgetåret 1986/87 bör tas ut via kollektiva medel. Jordbruket bör kompenseras härför genom höjda prisregleringspriser. Prishöjningarna – som sammanlagt motsvarar 37 milj. kr. – bör dock ske först den 17 november 1986. Vid detta tillfälle bör jordbruket även kompenseras för det intäktsbortfall som senareläggningen från

den 1 juli medför eftersom tillförseln av budgetmedel upphör vid denna tidpunkt.

JoU 1985/86: 24

För att möjliggöra en oförändrad betalningsförmåga inom mejerisektorn under perioden den 1 juli – den 16 november 1986 kommer jordbruksnämnden att inom sina bemyndiganden ställa vissa regleringsmedel till förfogande.

Regeringen har bemyndigat jordbruksnämnden att medge regleringsföreningen Svensk kötthandel att ta upp lån med sammanlagt 300 milj. kr. för att underlätta produktionsanpassningen. Jordbruksnämnden föreslår nu att krediten skall få utnyttjas också för att möjliggöra oförändrad betalningsförmåga inom mejerisektorn intill ett totalt belopp om högst 75 milj. kr. av den totala krediten. Lånedelen bör återbetalas senast den 30 juni 1987 med samma villkor som i övrigt gäller för lånet till Svensk kötthandel.

Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga. Jordbruksministern avser att föreslå regeringen att besluta i enlighet med förslaget. Nämnden bör dessutom få använda högst 75 milj. kr. av ej disponerade medel för låginkomstsatsning m.m. för att möjliggöra vissa höjningar av avräkningspriserna på mjölk och nötkött.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens överväganden i detta avsnitt.

Ränte- och etableringsstöd

I syfte att mildra högt skuldsatta jordbrukares problem till följd av en kraftigt höjd räntenivå infördes år 1980 ett temporärt räntestöd. Enligt nu gällande beslut lämnas sådant stöd t. o. m. innevarande budgetår. Räntestödet har utgått med halva beloppet som bidrag. Andra halvan är ett lån som skall betalas tillbaka med början under regleringsåret 1986/87. Dessutom tillkommer ränta fr. o. m. regleringsåret 1986/87 på den utestående delen.

Lantbruksstyrelsen föreslår att tidpunkten för betalning av ränta och amortering på räntestödslånen flyttas fram till år 1990. År 1990 bör en ny bedömning göras av jordbrukarnas möjligheter att betala tillbaka lånen. Lantbruksstyrelsen är tveksam till om de jordbrukare som erhållit räntestöd i nuvarande läge har möjlighet att börja amortera och betala ränta på lånedelen. En del av dessa jordbrukare skulle enligt lantbruksstyrelsens bedömning komma att försättas i konkurs om de tvingades att nu börja betala ränta och amortering på räntestödslånen.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har föreslagit att amortering och räntebetalning av de två första årens räntestödslån senareläggas ytterligare ett år. De överläggande parterna har enats om att föreslå detta.

Jordbruksministern biträder förslaget.

För att underlätta för lantbrukare utan stort eget kapital att etablera sig infördes fr. o. m. den 1 juli 1982 ett särskilt etableringsstöd.

Under innevarande regleringsår utgår 45 milj. kr. av regleringsmedel inom den ram jordbruket tilldelats. Dessa medel täcker kostnaderna för stöd till de jordbruksföretag som anslutits till systemet t. o. m. 1984/85. Medel för stöd till ytterligare företag under år 1985/86 finns inte tillgängliga.

Lantbruksstyrelsen föreslår att etableringsstödet tills vidare bör vara kvar. Det anses olämpligt att i nuvarande lönsamhetsläge avveckla stödformen så att de som står i begrepp att etablera sig som jordbrukare inte skulle kunna få stöd. En avveckling skulle innebära att orättvisa skapas mellan dem som etablerat sig under senare år och dem som har för avsikt att etablera sig. Enligt lantbruksstyrelsen är det nödvändigt att finansieringen av stödet tryggas. Det är en betydande osäkerhetsfaktor om den årliga utbetalningen av stödet är oviss. Likaledes försvårar en osäker finansiering blivande jordbrukares möjligheter att planera sin etablering.

Statens jordbruksnämnd anför att jordbrukets företrädare vid överläggningarna har förklarat sig beredda att svara för kostnaderna för stöd till de företag som redan har anslutits. I det lönsamhetsläge som råder anses det dock omöjligt att omfördela ytterligare medel för att underlätta för nyetablerade.

Det kan dessutom enligt jordbruksnämnden från mera principiell utgångspunkt ifrågasättas om regleringsmedel skall utgå för att underlätta nyetableringar samtidigt som ersättning ur regleringsmedel utgår till producenter av mjölk, nötkött och smågrisar för att dessa skall upphöra med sin produktion.

Jordbruksnämnden och delegationerna har därför enats om att föreslå att medel tills vidare anslås endast för stöd till de jordbrukare som redan har anslutits till stödformen. Lantbruksstyrelsen beräknar kostnaderna under år 1986/87 för etableringsstöd avseende dessa företag till 40 milj. kr. Under år 1986/87 bör således 40 milj. kr. anslås för etableringsstöd. Jordbruksministern biträder jordbruksnämndens förslag i fråga om etableringsstödet. I rådande överskottsläge anser jordbruksministern således att medel inte bör avsättas för nya etableringsstöd. Det är däremot angeläget att medel avsätts så att finansieringen av redan beviljade etableringsstöd kan tryggas.

Vad i propositionen anförts om ränte- och etableringsstöd föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Införselavgiftsmedel m. m.

I följande tabell redovisas användningen av inflytande införselavgiftsmedel för regleringsåret 1984/85 samt en beräkning av och förslag till användning av medel som inflyter under regleringsåren 1985/86 och 1986/87.

Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1984/85, 1985/86 och 1986/87

	1984/85 1 000-tal kr.	1985/86 1 000-tal kr. prel.	1986/87 1 000-tal kr. prel.
<i>Inkomster</i>			
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	18 857 ¹	2 252 ²	0
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter			
exkl. fodermedel	319 296	343 000	355 000
fodermedel	237 897	275 000	275 000
Summa	576 050	620 252	630 000

	1984/85 1 000-tal kr.	1985/86 1 000-tal kr. prel.	1986/87 1 000-tal kr. prel.
<i>Utgifter</i>			
a) Av medel inom fördelningsplanen			
Svensk spannmålshandel	113 640	113 900	
Sveriges potatisintressenter	29 500	27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0	
Svensk köthandel	56 202	4 000	
Svensk köthandel, utbyteshandel	50 000	0	
Föreningen för mejeriprodukter	97 000	130 000	
Svensk ägghandel	68 000	66 000	
Regleringskassan för fågelkött	4 500	3 000	
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
– mjölk	20 500	45 500	
– kött	5 000	5 000	
– ägg	1 700	1 700	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	10 500	13 000	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	29 575	29 300	
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	4 500	4 500	
Stöd till odling av bruna bönor	1 700	1 700	
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000	8 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500	
Sveriges exportråd	1 500	1 500	
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780	2 780	
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	0	84 320	
Summa	505 097	542 200	542 200³
Härefter kvarstående införsel-avgiftsmedel	70 953	78 052	87 800
b) Av medel utanför fördelningsplanen			
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	35 096	29 000	29 000
Utbyteshandel kött och fläsk	0	0	0
Pristillägg får- och lammkött	17 251	16 500	16 500
Svensk matpotatiskontroll	5 688	5 693	5 790
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	475	250
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300	300	–
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen ⁴	500	–	–
Stöd till maltproduktionen	3 000	1 000	2 000
Sveriges exportråd	1 500	1 500	2 000
Ränta på lån från riksgäldskontoret	–	4 530	3 500
Summa	63 810	58 998	59 040
Summa utgifter	568 907	601 198	601 240
Årets saldo	+ 7 143	+ 19 054	+ 28 760
Ackumulerat saldo vid utgången av resp. regleringsår	– 28 691	– 9 637	+ 19 123

Anmärkningar

¹ Ränta år 1983 och år 1984 samt ej utnyttjade medel Prisåterbäring pålsdjursuppfödare regleringsår 1983/84.

² Ränta år 1985.

³ Förslag till preliminär fördelning av medel inom fördelningsplanen lämnas våren 1986.

⁴ Fr. o. m. 1985/86 betalas posten Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen med medel ur sockerregleringsfonden.

Fördelningsplanen för *regleringsåret 1985/86* utgör enligt riksdagens beslut våren 1985 267,2 milj. kr. samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten (prop. 1984/85:211, JoU 36, rskr. 404). Med hänsyn till att inflytande avgifter för fodermedelsimporten för närvarande kan beräknas till 275 milj. kr. beräknar jordbruksministern därmed fördelningsplanen till 542,2 milj. kr. De disponibla inkomsterna av införselavgifterna beräknas till 620,3 milj. kr., vilket innebär att 78,1 milj. kr. beräknas återstå sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Definitiv fördelningsplan för *regleringsåret 1985/86* kan fastställas först efter utgången av *regleringsåret* då de verkliga inkomsterna av införselavgifterna för fodermedel är kända.

Sammanställningen avseende ändamål utanför fördelningsplanen för *regleringsåret 1985/86* skiljer sig på några punkter från de preliminära beräkningar som låg till grund för riksdagens beslut våren 1985. Posten utbyteshandel med nötkött från öststaterna beräknas öka med 9 milj. kr. Bidraget till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) har ökat med 193 000 kr. till följd av lönehöjningar för SMAK under år 1985. Posten Stöd till maltproduktionen beräknas minska med 2 milj. kr. eftersom exporten av malt har minskat. En ny post har tillkommit, nämligen ränta på lån från riksgäldskontoret beräknat till 4,5 milj. kr., eftersom en rörlig kredit hos riksgäldskontoret har fått anlitas för att finansiera det ackumulerade underskottet av införselavgiftsmedel.

Medel för sådana ändamål som får täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen beräknas för *regleringsåret 1985/86* till 59 milj. kr.

Detta leder till ett beräknat överskott av 19 milj. kr. för *regleringsåret 1985/86*. Vid utgången av *regleringsåret 1984/85* fanns ett ackumulerat underskott av 28,7 milj. kr., varför utnyttjad rörlig kredit hos riksgäldskontoret per den 30 juni 1986 kan beräknas uppgå till 9,6 milj. kr. Detta innebär en kraftig reduccering av underskottet i förhållande till det prognostiserade underskottet vid utgången av detta *regleringsår* på 57 milj. kr. som redovisades i proposition 1984/85:211. Detta beror framför allt på att världsmarknadspriserna sjunkit mer än vad man tidigare kunnat förutse. Till följd av att införselavgifternas nivå varierar i takt med förändringar i världsmarknadspriserna är det självfallet svårt att göra en exakt prognos över inflytande införselavgifter.

Om det, sedan ianspråktagen rörlig kredit återbetalats och skälig reserv avsatts, likväl skulle kvarstå ett överskott redan vid utgången av *regleringsåret 1985/86* bör detta enligt jordbruksministern få användas till ändamål inom fördelningsplanen enligt de grunder som angetts för utbyteshandeln med kött och fläsk i proposition 1977/78:154 och proposition 1978/79:208.

Jordbruksministern föreslår att fördelningsplanen för *regleringsåret 1986/87* skall omfatta oförändrat 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, vilket totalt beräknas ge 542,2 milj. kr.

Vidare föreslås att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Sveriges oljeväxtintressenter bör tillföras fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemsk olja för en kvantitet motsvarande fettinnehållet i den inhemska fröskörden, dock högst motsvarande fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringssekonomins utveckling för de olika varuområdena har nämnden inte lagt fram någon plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden avser att återkomma med förslag till preliminär fördelning av beloppet. Ett sådant förslag kan då avges i samband med att förslag till avgiftsändringar m. m. fr. o. m. den 1 juli 1986 lämnas. Nämnden bör liksom tidigare få jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

I det följande anges medelsbehovet under regleringsåret 1986/87 för de ändamål som bör täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

För *utbyteshandel med nötkött med öststaterna* har jordbruksministern i likhet med jordbruksnämnden beräknat 29 milj. kr. Under regleringsåret 1985/86 utgår *pristillägg för får- och lammkött* med 330 öre per kg vilket beräknas motsvara en utgift på 16,5 milj. kr. Jordbruksministern föreslår att pristillägget utgår med samma belopp per kg får- och lammkött även regleringsåret 1986/87, vilket beräknas medföra en oförändrad utgift.

Jordbruksnämnden utreder för närvarande möjligheterna att finansiera *Svensk matpotatiskontroll (SMAK)* på annat sätt än genom tilldelning av medel utanför fördelningsplanen. Nämnden avser att inom den närmaste tiden lägga fram förslag rörande inriktning och finansiering av SMAK:s verksamhet.

Förslagen beräknas emellertid inte kunna genomföras förrän regleringsåret 1987/88, varför jordbruksministern föreslår att medel utanför fördelningsplanen får användas även 1986/87. SMAK bör tilldelas högst 4 390 000 kr. för den officiella kontrollen och 1,4 milj. kr. för upplysningsverksamheten.

Bidraget till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör minskas till 250 000 kr.

Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde har utgått med 300 000 kr. Verksamheten bör fr. o. m. regleringsåret 1986/87 finansieras av medel inom fördelningsplanen.

Stöd till maltproduktionen för regleringsåret 1986/87 bör utgå med 2 milj. kr.

Sveriges exportråd skall enligt förslaget erhålla 2 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen regleringsåret 1986/87.

Med hänsyn till de oundgängliga svängningarna i inflödet av införselavgifter har jordbruksministern i 1986 års budgetproposition (bil. 11, s. 41–42) föreslagit att en oförändrad rörlig kredit även fortsättningsvis ställs till nämndens förfogande. Med hänsyn till osäkerheten i prognosen bör det i enlighet med sammanställningen beräknade överskottet inte in-tecknas för något ändamål. Det på detta sätt beräknade överskottet bör stå till regeringens disposition.

Avslutningsvis erinrar jordbruksministern om några förändringar av finansieringen av vissa ändamål som genomförts under senare år. I proposition 1983/84: 191 lade regeringen fram förslag till ändrad finansiering av vissa ändamål som tidigare täckts av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Förslagen grundade sig på förslag av jordbruksnämnden och

kommittén för överläggningar om jordbruksprisregleringen. Förslagen godtogs av riksdagen (JoU 37, rskr. 416). Sålunda skall bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund och stöd till odlingen av vallväxtfrö fr. o. m. regleringsåret 1984/85 finansieras av medel inom fördelningsplanen, medan medel till prisåterbäring till pålstdjursuppfödare och stöd till kollektiva åtgärder inom odlingen av konsumtionsfisk skall tas från spannmålsregleringen och som restitution av införselavgifter.

I proposition 1984/85: 211 lade regeringen fram förslag till ändrad finansiering av posten fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen. T. o. m. regleringsåret 1984/85 lämnades bidrag till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen både av medel inom och utanför fördelningsplanen. Fr. o. m. regleringsåret 1985/86 har bidraget av medel utanför fördelningsplanen ersatts av medel ur sockerregleringsfonden (JoU 1984/85: 36, rskr. 404).

Utskottet ansluter sig till regeringens här redovisade förslag och överväganden. I enlighet härmed avstyrker utskottet yrkandet i motion 609 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) att av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen medel fördelas till utbyteshandel med kött och fläsk (yrkande 2).

Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

Stödområdesindelning

I följande tabell redovisas regeringens förslag till ändring av stödområdesindelningen.

Förslag till ändring av prisstödsområdena

Nuvarande prisstödsområde 1 bör utökas med följande församlingar:

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes-tillhörighet</i>
Jämtlands	Strömsund	Gäxsjö	2b
		Mörsil	2b
Norrbottens	Boden	Edefors	2a
		Gunnarsbyn	2a

Nuvarande prisstödsområde 2a för mjölk bör utökas med följande församlingar:

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes-tillhörighet</i>
Värmlands	Arvika	Bogen	3
		Torsby	
Kopparbergs	Malung	Dalby, Norra Finnskoga och Södra Finnskoga	2b
		Lekvattnet, Norra Ny, Nyskoga, Vitsand och Östmark	3
		Malung	3
		Lima och Transtrand	2b
		Venjan samt friliggande delar av Mora	3
Västernorrlands	Mora	Väarhus	2b
		Älvdalen	2b
		Sollefteå	2b
		Edsele och Ådals-Liden	2b
	Örnsköldsvik	Anundsjö, Björna och Trehörningsjö	2b

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes- tillhörighet</i>
Jämtlands	Berg	Berg, Hackås, Myssjö och Oviken	2b
		Samtliga församlingar	2b
	Bräcke	Alsen, Aspås och Näskott	2b
	Krokom	Borgvattnet	2b
	Ragunda	Hammerdal	2b
	Strömsund	Marby, Mattmar och Hallen	2b
	Åre	Häggensås, Lit, Lockne, Näs och Sunne	2b
	Östersund		

Nuvarande prisstödsområde 3 bör utökas med följande församlingar:

<i>Län</i>	<i>Kommun</i>	<i>Församling</i>	<i>Nuvarande stödområdes- tillhörighet</i>
Värmlands	Grums	Värmskog	4
	Filipstad	Rämmen och Gåsborn	4
Kopparbergs	Ludvika	Säfsnäs	4

Potatisodling i den del av Västerbottens län som hör till prisstödsområde 1 bör ges samma stöd som potatisodling i Norrbottens län.

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige har hittills differentierats på olika områden så att stödet successivt ökar längre norrut och är högst i nordligaste Sveriges inland. De geografiska gränserna vid denna differentiering bygger bl. a. på produktionskostnadskalkyler för olika områden. Nuvarande stödområdesindelning framgår i detalj av förordningen (1985: 672) om prisstöd till vissa jordbruk. Med anledning av riksdagens beslut våren 1985 (JoU 1984/85: 33, rskr. 393) uppdrog regeringen åt statens jordbruksnämnd att företa en översyn av beräkningsunderlaget för områdesindelningen för prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Jordbruksnämnden har i januari 1986 bl. a. föreslagit ändringar i områdesindelningen.

Inför jordbruksnämndens ställningstagande har frågorna behandlats i en arbetsgrupp under ledning av nämnden. I gruppen har även lantbruksverket och LRF varit företrädare. Arbetsgruppen har bl. a. inhämtat synpunkter från lantbruksnämnderna och LRF:s länsförbund i berörda län. Vidare har arbetsgruppen besökt flertalet Norrlandslän, och länsföreträdare har getts möjlighet att framföra sina synpunkter. Under arbetets gång har fortlöpande kontakter förekommit med LRF centralt och dess Norrlandsdelegation. Arbetsgruppen har tagit fram rapporten Översyn av beräkningsunderlaget för prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

I rapporten redovisas bl. a. en ny beräkningsmodell som ansluter till traditionell kalkylmetodik. Vidare beräknas avkastningsnivåerna i växtodlingen utifrån skördenivåer i prisstödsområden i stället för i typområden.

Det beräkningsunderlag som tagits fram kan användas för en grov uppdelning av norra Sverige i olika stödområden. Liksom jordbruksnämnden anser jordbruksministern att den mer detaljerade gränsdragningen måste ske som ett resultat av ställningstaganden grundade på kännedom om lokala förhållanden, produktionsutveckling, regional- och sysselsättningspolitiska hänsyn samt miljö- och naturvårdshänsyn. Även rent administrativa ställningstaganden kan påverka gränsdragningarna.

Jordbruksministern finner jordbruksnämndens förslag beträffande stödområdesindelningen väl avvägd. Förslaget innebär att det liksom för närvarande bör finnas fyra prisstödsområden som är gemensamma för mjölk, kött, fläsk och smågrisproduktion. I fråga om mjölkproduktionen har dock stödområde 2 indelats i två områden, stödområdena 2a och 2b.

Regeringens förslag innebär vidare att prisstödsområde 1 utökas med några församlingar från prisstödsområde 2a och 2b, prisstödsområde 2a för mjölk utökas med vissa delar från prisstödsområde 2b och 3 samt att prisstödsområde 3 utökas med vissa församlingar från stödområde 4.

Liksom för närvarande bör enligt propositionen stödområdesgränserna för kött, fläsk och smågrisproduktion följa gränserna för mjölk och prisstödsområde 2 delas upp i 2a och 2b endast i fråga om prisstöd för mjölk.

Beträffande potatisodlingen föreslås att det stöd för potatisodling som lämnas i Norrbottens län också bör ges i den del av Västerbottens län som tillhör stödområde 1.

För stöd till getskötsel föreslås ingen ändring.

Kostnaderna för den föreslagna ändringen av stödområdesgränserna beräknas till ca 3 milj. kr.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om mindre ändringar i gränsdragningen mellan stödområdena.

Utskottets överväganden

Utskottet behandlar i detta avsnitt regeringens förslag om stödområdesindelning jämte motioner som har anknytning till denna indelning. Beträffande mera övergripande bedömningar av stödet till jordbruket i norra Sverige och prisstödsnivåerna hänvisar utskottet till nästföljande avsnitt.

I motion 607 av Björn Samuelson (vpk) föreslås att även Fryksände församling i Torsby kommun placeras i prisstödsområde 2a. Vidare anføres att den allvarliga situationen i västra Värmland med bl. a. kraftigt sviktande mjölkproduktion gör att en omplacering till annat prisstödsområde bör övervägas inom en snar framtid. Ett liknande yrkande framförs i motion 616 yrkande 1 av Bertil Jonasson och Jan Hyttring (c).

Motsvarande yrkande beträffande Fryksände församling framförs i motion 613 av Bo Finckvist m. fl. (s). Enligt motionen bör dessutom Sunne församling tillhöra stödområde 3 i stället för 4.

I motionerna 608 av Martin Olsson (c) och 611 av Britta Sundin och Bo Forslund (s) förordas en placering i prisstödsområde 2a av Borgsjö, Lidens och Holms församlingar.

I motionerna 610 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (c) och Jo271 av Börje Hörnlund (c) hemställs att Bjurholms och Vindelns kommuner i sin helhet klassificeras som Norrlands inland, dvs. överförs till prisstödsområde 1.

I motion 616 (yrkande 2) av Bertil Jonasson och Jan Hyttring (c) samt i motion Jo269 (yrkande 2) av Bertil Jonasson och Jan Hyttring (c) förordas att arealbidrag för potatisodling utgår till Värmlands skogsbygder i likhet med vad som gäller för Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt delar av Västerbottens län.

Utskottet vill i anslutning till de här redovisade motionskraven understrika att det i första hand ankommer på regeringen och jordbruksnämnden att meddela föreskrifter om mindre ändringar i gränsdragningen mellan stödområdena. Utskottet utesluter givetvis inte att det av bl. a. sådana skäl som anförts i motionerna kan finnas anledning att ytterligare överväga stödområdesindelningen. Dessa frågor prövas kontinuerligt av jordbruksnämnden. Utskottet avstyrker samtliga nu aktuella motionsyrkanden, dock med erinran om att utskottets förslag i det följande om en allmän uppräkning av stödnivåerna givetvis kommer samtliga prisstödsområden till godo.

Justering av prisstödsnivåerna

Följande tabell anger regeringens förslag i fråga om prisstödsnivåer för de olika produkterna fr. o. m. den 1 juli 1986.

Förslag till prisstöd på mjölk, kött och fläsk samt stöd till smågrisproduktion, getskötsel och potatisodling

Produkt	Prisstödsområde				
	1	2a	2b	3	4
Mjölk med 4,1 % fett, öre/kg	80	60	49	32	13
Kött, öre/kg	653	441	441	270	69
Fläsk, öre/kg	157	115	115	35	—
Modersugga, kr./sugga och år	893	624	624	315	150
Get, kr./mjölkproducerande djur och år	325 ¹				
Potatis, kr./ha och år	2 267 ²	1 297 ³			

¹ Stödområdet omfattar Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

² Stödområdet omfattar Norrbottens län och den del av Västerbottens län som hör till prisstödsområde 1.

³ Stödområdet omfattar Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt den del av Västerbottens län som hör till prisstödsområde 2.

Jordbruksministern erinrar i detta sammanhang om att riksdagen i samband med 1985 års livsmedelspolitiska beslut (JoU 1984/85:33, rskr. 393) har uttalat sig till förmån för en årlig justering av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Jordbruksministern föreslår nu att stödet dessutom justeras med utgångspunkt i det nya beräkningsunderlag som arbetsgruppen redovisat och med hänsyn tagen till bl. a. det besvärliga läget för många jordbrukare i främst stödområdena 1 och 2a. Förslaget innebär att stödet totalt sett räknas upp med närmare 10 %. Denna justering är ungefär dubbelt så stor som den justering av priserna på jordbruksprodukter som skett vid prisöverläggningarna det senaste året.

Vid beräkningen av örestalen har jordbruksministern utgått från de merkostnadsberäkningar som arbetsgruppen förordar. En jämförelse mellan nu gällande prisstöd och de merkostnadsberäkningar som arbetsgruppen tagit fram visar att justeringar av stödet bör göras.

De merkostnadsberäkningar som gruppen tagit fram med hjälp av det nya beräkningsunderlaget ger enligt jordbruksministern en god utgångspunkt för justeringen av prisstödsnivåerna även om dataunderlaget till viss del är osäkert. Emellertid måste även flera andra faktorer vägas in när prisstödsnivåerna fastställs. Det är t. ex. inte ekonomiskt försvarbart att producera hela behovet av fodersäd inom stödområdet. Från produktions-teknisk synpunkt är dock en viss produktion av fodersäd i norra Sverige nödvändig. Jordbruksministern har därför i sina beräkningar eftersträvat att så långt möjligt ta hänsyn till faktiska förhållanden. Det är vidare mot bakgrund av jordbrukets betydelse för sysselsättningen i inlandet motiverat att ta särskild hänsyn till förhållandena i det området. Tillgängliga uppgifter om produktionsutvecklingen tyder på en ogynnsam utveckling i övre Norrland. Mot bakgrund av vad som nu har anförts föreslår jordbruksministern att stödet liksom hittills trappas av från norr till söder.

Nuvarande prisstöd på kött är lägre än de beräknade merkostnader vid köttproduktion som redovisas. Däremot är prisstödet på fläsk och stödet till smågrisproduktion i vissa områden högre än de redovisade merkostnaderna. Eftersom vi har en kostsam överproduktion av bl. a. kött och åtgärder vidtagits för att minska produktionen är jordbruksministern dock i nuläget inte beredd att höja prisstödet på kött mer än i den grad han föreslår en höjning på prisstödet till mjölk i prisstödsområdena 1 och 2a. Han är å andra sidan inte redo att föreslå en sänkning av nuvarande prisstöd på fläsk och av gällande stöd till smågrisproduktion i de områden där merkostnadsberäkningarna tyder på att en sänkning kunde vara motiverad.

I propositionen föreslås vidare att stödet till getskötsel räknas upp i enlighet med uppräkningsen av prisstödet på mjölk i områdena 2a och 2b. Stödet till potatisodling bör räknas upp med utgångspunkt i uppräkningsen av stödet i övrigt.

Prisstödet på mjölk bör anges för mjölk med 4,1% fett eftersom den fetthalten numera ligger till grund för prissättningen på mjölk.

Utfallet för prisstödet till jordbruket i norra Sverige beräknas för innevarande budgetår bli ca 375 milj. kr. Med hänsyn till de ändringar av prisstödet som redovisats och vid oförändrad produktionsvolym i förhållande till innevarande budgetår beräknar jordbruksministern att medelsbehovet för prisstöd till norra Sverige ökar med ca 35 milj. kr. Därmed beräknas medelsbehovet för prisstödet till jordbruket i norra Sverige till ca 410 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Utskottets överväganden

Utskottet behandlar i detta sammanhang dels ett antal under allmänna motionstiden 1986 väckta motioner om stödet till jordbruket i norra Sverige, dels följdmotioner från samtliga fyra oppositionspartier.

I flera motioner föreslås en förstärkning av prisstödet och vissa andra åtgärder med hänvisning bl. a. till Norrlandsjordbrukets stora betydelse från regionalpolitisk synpunkt och från beredskapssynpunkt m. m.

Yrkanden om en uppräknig av stödnivån och höjning av anslaget till 525 milj. kr. framförs i motion 606 av Lars Werner m. fl. (vpk). I motion 609 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas att anslaget bestäms till 475 milj. kr. och att anslagshöjningen fördelas på animalieproduktion i prisstödsområdena 1, 2a och 2b. I centermotionen 612 yrkas att anslaget bestäms till 587 milj. kr. och att medlen fördelas enligt en i motionen intagen tabell med föreslagna örestal för olika produkter. Enligt motionen bör riksdagen uttala att jordbruksproduktionen i norra Sverige upprätthålls på minst 1984 års nivå.

I motion 615 av Lars Ernestam m. fl. (fp) yrkas att anslaget bestäms till 555 milj. kr.

Enligt motion 609 bör en helhetssyn anläggas på hela Norrlandsproblematiken. Både regionalpolitiska, arbetsmarknadspolitiska och jordbrukspolitiska hänsyn måste vägas samman för att den norrländska landsbygden skall hållas levande. För kommande budgetår bör enligt motionen medel till Norrlandsstödet huvudsakligen anslås inom ramen för arbetsmarknads- och industridepartementens huvudtitlar.

Liknande tankegångar framförs i motion 614 av Per-Richard Molén m. fl. (m) vari yrkas bl. a. att anslaget höjs till 510 milj. kr.

I centerns och vänsterpartiet kommunisternas kommitté- resp. partimotioner yrkas dessutom att ett åtgärdsprogram för rekonstruktion och utveckling av det norrländska jordbruket skyndsamt utarbetas.

Utskottet får anföra följande.

Riksdagens beslut år 1985 om livsmedelspolitiken innebär bl. a. att de speciella förhållanden som råder i norra Sverige skall särskilt beaktas vid jordbrukspolitikens utformning. Det fanns enligt beslutet flera skäl som talade för en geografiskt väl differentierad jordbruksproduktion av i stort sett den dåvarande storleken i norra Sverige. Med hänsyn bl. a. till jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service och miljö fanns det anledning att behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd till näringen i denna del av landet. Detta ansågs betydelsefullt även från försörjningsberedskapssynpunkt.

Trots 1985 års riksdagsbeslut och de i samband därmed gjorda ekonomiska satsningarna på prisstödet m. m. har produktionen minskat i norra Sverige. Särskilt påtaglig är minskningen av mjölkproduktionen. Enligt vissa beräkningar av Lantbrukets utredningsinstitut kommer antalet mjölkleverantörer inom stödområdet – med nuvarande utveckling – att minska med ca 3 000 fram till år 1990, varav ca 1 900 i de fyra nordligaste länen. Utöver effekterna för själva jordbruket får denna utveckling konsekvenser för sysselsättning, befolkningsunderlag och samhällsservice m. m. i en omfattning som enligt utskottets mening inte är acceptabel. Mot denna bakgrund är utskottet berett att förorda en förstärkning av prisstödet som går längre än regeringens förslag. Utskottet anser för sin del att ytterligare 100 milj. kr. bör anvisas för ändamålet. Detta belopp bör läggas ut i form av uppräknig av örestalen på mjölk, kött, fläsk, smågrisproduktion och potatis. Regeringen bör uppdraga åt jordbruksnämnden att fördela beloppet på de olika produkterna. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt potatisod-

lingen. Utgångspunkten för fördelningen bör vara att man i första hand tillgodoser behoven i stödområdena 1 och 2 och att i övrigt avtrappning sker i områdena 3 och 4.

I enlighet med vad riksdagen tidigare beslutat bör anslaget i sin helhet finansieras med budgetmedel. Utskottets förslag innebär visserligen en ytterligare belastning på statsbudgeten. Mot bakgrund av intresset att bibehålla befolkningsunderlag och sysselsättning i norra Sverige och med beaktande jämväl av kostnaderna för att skapa nya arbetstillfällen inom andra sektorer av näringslivet måste den föreslagna merutgiften betecknas som samhällsekonomiskt motiverad.

Utskottet är medvetet om att inte ens en så omfattande satsning på prisstödet som nu föreslagits är fullt tillräcklig för att produktionen skall återföras till 1984 års nivå, något som yrkas i bl. a. centerns kommittémotion. Ytterligare överväganden bör därför göras i fråga om Norrlandsjordbrukets förutsättningar på längre sikt. Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i några motioner, att en helhetssyn bör anläggas på Norrlandsproblematiken och att ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket bör utarbetas. Detta bör utformas i huvudsak enligt synpunkterna i motionerna 606 och 612. Bl. a. bör uppmärksammas möjligheterna till ökad samordning mellan å ena sidan de jordbrukspolitiska stödformerna och å andra sidan de regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatserna. Hänsyn bör tas till hela livsmedelssektorns betydelse från beredskapssynpunkt och som underlag för sysselsättning m. m. Möjligheterna till kombinationssysselsättning med jordbruk och/eller skogsbruk som bas bör övervägas. Frågor om produktionsinriktning och alternativa produkter bör prövas mot bakgrund bl. a. av de klimatologiska betingelserna.

Utöver det åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket som utskottet förordat bör i sammanhanget beaktas att det också utanför stödområdena finns glesbygdsområden med likartade problem i fråga om sysselsättning, befolkningsunderlag m. m.

Det bör ankomma på regeringen att i samarbete med bl. a. jordbruksnäringens företrädare utarbeta ett åtgärdsprogram i enlighet med utskottets uttalanden. Arbetet bör bedrivas skyndsamt. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Utskottets här redovisade överväganden tillgodoser i första hand – helt eller delvis – motionerna 606 yrkandena 2 och 3, 609 yrkandena 4–6 och 612 yrkandena 2, 6, 7 och 8, 614 samt 615 yrkande 1.

Yrkandet i motion 612 om statlig upphandling av livsmedel och prioritering av lokalt producerade livsmedel och andra produkter torde inte äsyfta enbart stödområdena utan landet i sin helhet. Från regionalpolitisk synpunkt och med hänsyn till livsmedelsindustrins struktur m. m. kan det dock antas att åtgärder i enlighet med motionen får störst effekt i glesbygden. Utskottet utgår från att motionen i denna del kan beaktas i samband med utarbetandet av ett åtgärdsprogram enligt utskottets förslag ovan.

I följande fristående motioner framförs yrkanden rörande stödet till Norrlandsjordbruket: Jo221 av Olle Östrand m. fl. (s), Jo222 av Rune Ångström m. fl. (fp), Jo247 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (c),

Jo256 av Erik Holmkvist (m), Jo265 av Göthe Knutson och Gullan Lindblad (m), Jo269 av Bertil Jonasson och Jan Hyttring (c) och Jo270 av Nils-Olof Gustafsson och Marianne Stålberg (s).

I motion Jo221 föreslås olika åtgärder för att öka fläskproduktionen i de fem nordligaste länen, vilket även skulle innefatta allmän dispensgivning från investeringsförbudet inom animalieproduktionen.

Lantbruksstyrelsen har i bil. 6 till proposition 166 redogjort för de hittillsvarande erfarenheterna av investeringsförbudets tillämpning. Bl. a. framgår att dispenser i många fall lämnas av regionalpolitiska skäl inom vissa delar av norra Sverige. Utskottet är inte berett att föreslå en generell dispensgivning för de i motionen angivna områdena av landet. Beträffande övriga yrkanden i motionen bör framhållas att dessa är i viss mån tillgodosedda genom utskottets förslag om höjda stödnivåer för bl. a. fläskproduktion och om ett åtgärdsprogram för Norrlandsjordbruket m. m.

Vad utskottet nyss anfört gäller i hög grad även motionerna Jo222, Jo247, Jo256 yrkande 2, Jo265 yrkandena 1 och 2 och Jo269 yrkande 1.

Vad beträffar motion Jo270, som särskilt behandlar jordbruket i Jämtland, är likaledes yrkandet om bibehållen jordbruksproduktion i länet i viss mån tillgodosett genom förslagen om ändrad stödområdesindelning (delar av länet överförs till prisstödsområdena 1 resp. 2 a) och om uppräknig av prisstödet. Övriga yrkanden i motionen går ut på att jordbruket i stödområdena befrias från vissa internavgifter, såsom avgifter för värphöns och slaktdjursavgifter m. m. Dessa åtgärder bör finansieras genom en progressiv, på djurbesättningens storlek baserad avgift.

Utskottet vill framhålla att det råder bred politisk enighet om att stödet till Norrlandsjordbruket är ett regionalpolitiskt betingat stöd som bör finansieras med budgetmedel. De åtgärder som föreslås i motionen skulle leda till en omfördelning av avgiftsmedel inom prisregleringssystemet som kan få svåröverskådliga effekter. Stödet till jordbruket i norra Sverige bör som hittills utgå huvudsakligen i form av ett prisstöd.

Med det anförda föreslår utskottet att de fristående motionerna lämnas utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Livsmedelsberedskapen vid krissituationer, m. m.

I motion 612 (c) erinras om att kärnkraftsolyckan i Tjernobyl har visat hur sårbart industrisamhället är, liksom dess internationella beroende. Vår livsmedelsberedskap är i dag otillräcklig, framhåller motionärerna. När djuren inte kan beta eller mark blir oanvändbar måste det vara en självklarhet att samhället tar det fulla kostnadsansvaret för en sådan händelse som den inträffade kärnkraftsolyckan (yrkande 4).

Ersättningsfrågan har sedermera varit föremål för en frågedebatt i riksdagen, den 22 maj 1986. Jordbruksministern meddelade därvid att regeringen haft överläggningar med Lantbrukarnas riksförbund (LRF) om de problem med betessläppning m. m. som uppstått på grund av kärnkraftsolyckan. Han var beredd att föreslå regeringen att införa en ordning enligt vilken ersättningsanspråk från enskilda lantbrukare prövas. Han anförde därvid att det var regeringens avsikt att jordbrukarna skall hållas skades-

lösa för sådana åtgärder i detta sammanhang som de inte kunnat påverka. En av lantbruksstyrelsen tillsatt arbetsgrupp hade i uppgift att ta fram riktlinjer för att hantera ersättningsanspråk till följd av det radioaktiva nedfallet.

Utskottet vill framhålla att regeringen, som framgår av jordbruksministerns redovisning, vidtagit åtgärder för att näringsidkare som drabbas av kärnkraftsolyckan skall få ersättning. Utskottet utgår från att regeringen följer den vidare utvecklingen och vid behov vidtar de åtgärder som kan befinnas nödvändiga. Berört yrkande i motion 612 (yrkande 4) är därmed besvarat. Det bör tilläggas att regeringen i en nyligen presenterad proposition lagt fram förslag om räddningstjänsten vid utsläpp av radioaktiva ämnen och andra olyckor (prop. 1985/86: 170).

I motion 612 tas även upp betydelsen av jordbrukets omfattning och geografiska spridning från beredskapssynpunkt. Med hänsyn till svårigheterna att under en konflikt upprätthålla försörjningen inom Norrland bl. a. på grund av att stora militära förband är förlagda dit bör enligt motionen redan i fredstid tillses att de viktigaste baslivsmedlen produceras inom området. Mot den bakgrunden yrkas i motionen att livsmedelsförsörjningen ges ökad betydelse i det pågående arbetet i försvarskommittén.

Utskottet vill erinra om att tryggheten av vårt lands livsmedelsförsörjning i fredstid såväl som under avspärrning och krig utgör ett huvudmål för livsmedelspolitiken som riksdagen fastställde år 1985. I den framställning angående det norrländska jordbruket som landshövdingarna i de fyra nordligaste länen samt militärbefälhavarna och civilbefälhavarna i Nedre och Övre Norrlands militär- resp. civilområden tillställt utskottet betonas också sambandet mellan försvars- och jordbrukspolitiken.

När det gäller motionärernas yrkande om arbetet i försvarskommittén vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen behandlat kommitténs handläggning av frågor som sammanhänger med livsmedelsförsörjningen. Försvarsutskottet har i detta sammanhang framhållit att försvarskommittén (Ds Fö 1986: 1) uttalat att för funktionen Livsmedelsförsörjning bör analyseras vilka krav som med hänsyn till livsmedelsförsörjningen i krig bör ställas på den regionala fördelningen av produktion och lagring. Enligt kommittén bör förhållandena i Norrland belysas särskilt. Kommitténs skrivelse skall enligt regeringens direktiv ligga till grund för planeringen (FöU 1985/86: 8 s. 9).

Utskottet vill för egen del framhålla att försvars- och beredskapsfrågor utgör en viktig faktor bland de skäl som talar för ett stöd åt jordbruket i norra Sverige. Som framgår av försvarsutskottets yttrande är försvarskommittén inställd på att särskilt belysa förhållandena i Norrland vad gäller produktion och lagring av livsmedel. Enligt utskottets uppfattning kommer därigenom syftet med motion 612 yrkande 5 att i väsentlig mån tillgodoses. Motionärernas synpunkter torde delvis kunna beaktas också i samband med utarbetandet av det åtgärdsprogram som utskottet förordat i det föregående. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandet påkallas således icke.

Investeringsförbud inom animalieproduktionen gäller enligt beslut av riksdagen sedan den 21 april 1983 (JoU 1982/83: 27). Ursprungligen gällde förbudet t. o. m. den 30 juni 1984 men riksdagen beslutade både våren 1984 och våren 1985 att förlänga förbudet med ett år (JoU 1983/84: 20 resp. 1984/85: 33).

I proposition 166 föreslås att förbudet förlängs med ytterligare ett år t. o. m. den 30 juni 1987. Som motivering anförs bl. a. följande (s. 36–38).

Vid beräkning av den effekt som nybyggnadsförbudet haft bör hänsyn tas till att investeringsbenägenheten varit förhållandevis låg under den period som lagen varit i kraft. Jordbruksministern delar dock lantbruksstyrelsens uppfattning att lagstiftningen har haft en återhållande effekt på investeringsverksamheten.

Genom de möjligheter som finns enligt lagen att lämna dispens från nybyggnadsförbudet har vissa investeringar skett även under tiden för förbudet. Dispensskäl av övergångskaraktär dominerade dispensgivningen under de första åren av lagens giltighetstid. Därefter har brister i djur- eller arbetsmiljö varit det dominerande skälet för dispens.

I och med att tvåprissystemet införts har behovet av ett fortsatt förbud mot nybyggnad av djurstallar för mjölkproduktionen ifrågasatts. Inom nötkötts- och svinproduktionen kvarstår emellertid behovet av investeringsförbud oförändrat främst mot bakgrund av att avvecklingsersättningar nu införts till producenter av nötkött och smågrisar.

Enligt lantbruksstyrelsen skulle mot denna bakgrund en temporär förlängning av investeringsförbudet i och för sig kunna begränsas till att avse djurstallar avsedda för nötkötts- och svinproduktion. Jordbruksnämnden föreslår en förlängning av investeringsförbudet endast vad gäller fläsk- och äggproduktion. Mot sådana lösningar talar dock att djurstallar uppförda för ett ändamål kan ha alternativ användning. Ett stall uppfört för mjölkproduktion kan exempelvis utan vidare användas för specialiserad nötköttsproduktion. Tillämpning av lagstiftningen och kontrollen skulle därför bli svårare än vid det generella förbud som gäller för närvarande. Övervägande skäl talar enligt jordbruksministerns mening för att nuvarande investeringsförbud förlängs med ett år. Han föreslår därför att giltighetstiden för lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förlängs att gälla t. o. m. den 30 juni 1987. Jordbruksministern vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att selektiva åtgärder av detta slag bör vara tidsbegränsade. Om de permanenta finns risk för att de på sikt hämmar effektiviteten.

I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats ett förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

I motion Jo241 av John Andersson och Oswald Söderqvist (vpk) föreslås att investeringsförbudet förlängs utan tidsbegränsning för att ingå som ett led i avvecklandet av de s. k. djurfabrikerna. Samma syfte har den etableringskontroll av anläggningar för animalieproduktion som föreslås av Larz Johansson m. fl. (c) i motion Jo257 (yrkande 1).

Att investeringsförbudet i stället skall upphävas föreslås i tre motioner. Enligt Bengt Westerberg m. fl. (fp) i motion Jo244 (yrkande 7) är förbudet principiellt felaktigt och orsakar dessutom onödigt byråkratiskt arbete. I motion 615 (yrkande 2) av Lars Ernestam m. fl. (fp) tas fasta på jordbruksnämndens tidigare redovisade uppfattning att åtgärder av det här slaget bör vara tidsbegränsade för att inte verka effektivitetshämmande. Samma synpunkt framförs i motion 609 (yrkande 3) av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), som dessutom åberopar att förbudet kan medföra att angelägna åtgärder till förmån för djurmiljön blir eftersatta. I motionen framhålls att det är synnerligen angeläget att ökad hänsyn tas till den yttre miljön vid investeringar i djurstallar. Detta kan verka återhållande vid etablering av djurintensiva enheter.

Utskottet instämmer för sin del i vad jordbruksministern har anfört om behovet av ett förlängt förbud mot uppförande av djurstallar. Beträffande farhågorna att ett förlängt förbud skulle kunna motverka från miljösynpunkt angelägna åtgärder har utskottet därvid beaktat att lagens möjligheter till dispens från förbudet just syftar bl. a. till att undvika sådana negativa följder. Utskottet delar vidare jordbruksministerns uppfattning att en förlängning av förbudet bör vara ettårig.

Utskottet tillstyrker således propositionen och avstyrker motionerna Jo241, Jo244 yrkande 7, 609 yrkande 3 och 615 yrkande 2.

Ett förlängt förbud mot uppförande av djurstallar innebär att förslaget om etableringskontroll i motion Jo257 enligt utskottets mening för närvarande saknar aktualitet. Utskottet avstyrker därför motion Jo 257 yrkande 1.

Vissa ändringar i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Prisregleringsavgift på bekämpningsmedel

Jordbruksnämnden och de båda delegationerna är överens om att föreslå att en avgift tas ut fr. o. m. den 1 juli 1986 på de bekämpningsmedel som används i jordbruket. Jordbruksnämnden föreslår vidare att avgift skall tas ut också på ämnen eller beredningar som med hänsyn till sina egenskaper och sin användning står bekämpningsmedel nära. Med detta avses medel som används för att motverka groning hos skördeprodukter, eller medel för tillväxtreglering, blad- och blastdödningsmedel, kartgallringsmedel o. d. Avgiften föreslås tas ut med i genomsnitt ca 20%. Efter samråd med registreringsinnehavarna har nämnden kommit fram till att avgiften bör beräknas per dos (rekommenderad mängd per hektar vid en behandling). Varje behandling bör således belastas lika av avgiften. Vid en sådan utformning anses avgiften bli neutral vad avser valet av bekämpningsmedel. Avgiften uttryckt per mängdenhet (kg, liter) kommer att variera mellan bekämpningsmedlen när olika mängd per hektar och behandling rekommenderas.

Vissa bekämpningsmedel används både i jordbruket och inom trädgårdssektorn. Jordbruksnämnden föreslår att avgifter som belastar andra nä-

ringar än jordbruket återförs till resp. näring på samma sätt som nu sker med prisregleringsavgiften på handelsgödsel.

De avgifter som tas in på bekämpningsmedel som används i jordbruket föreslås få användas inom jordbruksprisregleringen. Eftersom medlen via regleringen återförs till jordbruket bör avgiften inte få påverka livsmedelspriserna.

Jordbruksministern biträder jordbruksnämndens förslag om en prisregleringsavgift på bekämpningsmedel som används inom jordbruket. Införandet av föreslagen avgift leder till att de jordbrukare som förbrukar bekämpningsmedel i stor omfattning får ta ett större ansvar för kostnaderna för överskottsproduktionen. Detta kan ses som ett led i regeringens strävan att av hälso- och miljöskäl minska användningen av bekämpningsmedel och minska överskottsproduktionen. Avgiften leder också till en jämnare belastning av interna avgifter mellan jordbrukare som odlar spannmål för foder och humankonsumtion. Avgiften bör tas ut på såväl inhemska som importerade bekämpningsmedel. Inkomsterna från avgiften bör som jordbruksnämnden föreslår användas inom jordbruksprisregleringen och avgiften bör därför inte få påverka livsmedelspriserna.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag. Som jordbruksministern anför bör det ankomma på regeringen att besluta om avgiftens storlek och om hur den bör tas ut och administreras. I den mån avgift av administrativa eller andra skäl måste tas ut på bekämpningsmedel som används av andra näringar än jordbruket bör avgiften återföras till resp. näring. Hur återföringen skall gå till bör få beslutas av regeringen. Kostnaderna för att administrera avgiften bör finansieras med avgiftsinkomster.

Vad beträffar lagförslagets redaktionella utformning vill utskottet framhålla att lagen om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område numera promulgerats, med författningsnummer 1986:218. Ikraftträdandet har bestämts till den 1 juli 1986. Någon ikraftträdandebestämmelse behövs ej i det nu aktuella lagförslaget. Utskottet föreslår en redaktionell jämkning av lagförslaget i enlighet med det sagda.

Förmalningsavgift

Med stöd av lagen om prisreglering på jordbrukets område tas förmalningsavgift ut på vete och råg som används för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt.

Jordbruksnämnden och de båda delegationerna är i princip överens om att en utvidgning av basen för uttagande av förmalningsavgift bör ske fr. o. m. den 17 november 1986. En förutsättning för detta är dock enligt nämnden dels att erforderligt lagstöd erhålls, dels att en sådan utvidgning kan göras utan att det leder till mer betydande nu oförutsedda problem för berörda branscher.

Jordbruksnämndens förslag innebär att prisregleringslagen ändras så att det blir möjligt att ta ut förmalningsavgift också på havre och korn som används för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt. Vidare innebär förslaget att förmalningsavgift skall kunna tas ut för spannmål som används för tillverkning av malt.

Jordbruksministern biträder jordbruksnämndens förslag att prisregleringslagen bör ändras så att det blir möjligt att utvidga underlaget för förmålningsavgift på det sätt som jordbruksnämnden föreslår om så skulle befinnas lämpligt. Han anser emellertid att frågan behöver utredas ytterligare innan regeringen tar ställning till om och i vilken utsträckning som den av honom nu förordade lagändringen bör utnyttjas. Denna utredning bör gälla dels regleringsekonomin utveckling, dels konsekvenserna för berörd industri, inte minst ur regionalpolitisk synpunkt. Vidare måste effekterna för konsumenterna redovisas. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att göra denna utredning.

Utskottet ansluter sig till regeringens nu redovisade överväganden.

Övrigt

I avsnitt 2.6.1 och 2.6.2 i proposition 166 har föreslagits vissa ändringar i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område.

I bilagan till lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område bör vidare texten för varuslag enligt tulltaxenummer 18:06 ändras. Härigenom uppnås kongruens med texten i bilagan till lagen (1941:251) om särskild varuskatt enligt den lydelse bilagan erhållit enligt lagen (1984: 923) om ändring i nämnda lag.

Utskottet tillstyrker detta förslag.

Jordbrukets rationalisering m. m.

I några fristående motioner tas upp frågor om lantbruksnämndernas verksamhet i olika avseenden, bl. a. i fråga om rationaliserings- och rådgivningsarbetet.

Enligt motion Jo210 av Nils Erik Wååg m. fl. (s) bör en statskontroll av "giftfri odling" införas genom lantbruksnämnderna. Härigenom skulle konsumenterna, som i allt högre grad efterfrågar sådana produkter, få garantier för att dessa verkligen är till alla delar giftfritt odlade. En sådan kontroll skulle ge fördelar i många andra avseenden, bl. a. i fråga om möjligheterna att exportera svenska livsmedel av hög kvalitet och reducera överskottsproduktionen.

Utskottet har i olika sammanhang understrukit det angelägna i att vi skaffar ökade och bättre kunskaper om alternativen till dagens produktionsformer. Riksdagen har nyligen behandlat ett regeringsförslag rörande ett sammanhållet forskningsprogram om nya produktionsformer i jordbruket och om insatser för ökad rådgivning om miljöfrågor m. m. i samband med användning av växtnäring och kemiska bekämpningsmedel samt om alternativ odling (prop. 1985/86: 74, JoU 13 s. 73 f.). Dessa överväganden är i stor utsträckning ägnade att tillgodose motionens allmänna syfte.

Det bör vidare nämnas att utskottet nyligen behandlat ett antal motioner om den offentliga livsmedelskontrollen, bl. a. såvitt avser livsmedelskvalitet och förekomsten av bekämpningsmedelsrester i grönsaker m. m. (se JoU 1985/86: 16). Av betänkandet framgår bl. a. att livsmedelskontrollutredningen nyligen lagt fram förslag som gäller den offentliga livsmedelskontrollen (SOU 1986: 25).

När det gäller själva huvudfrågan i motionen, nämligen kvalitetskontroll och marknadsföring av alternativt odlade produkter, är utskottet inte berett att förorda så genomgripande förändringar av den offentliga livsmedelskontrollen som motionen innebär. Utskottet vill dock i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att livsmedelsverket nyligen publicerat vissa överväganden i detta ämne (se tidskriften *Vår föda*, nr 2 1986).

Utskottet vill tillägga att den alternativa odlingens företrädare inrättat ett gemensamt intresseorgan för de yrkesodlare som tillämpar vissa, närmare angivna, odlingsformer. Det finns också en särskild kontrollförening för alternativ odling (KRAV) som utfärdar regler rörande odlingsformer m. m. och utför besiktningar hos odlarna. Odlare som är anslutna till systemet kan använda ett speciellt kontrollmärke vid marknadsföringen av sina produkter. Utskottet utesluter inte att det på längre sikt kan finnas anledning att överväga någon form av statlig kontroll på förevarande område. För närvarande är dock inte utskottet berett att föreslå några åtgärder i den riktningen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Jo210.

Vad utskottet ovan anført om riksdagsbeslut rörande ett forskningsprogram om nya produktionsformer i jordbruket och rådgivningen m. m. bör kunna tillgodose även motion Jo233 yrkande 2 av Alf Svensson (c) om inriktningen av jordbruksforskningen och rådgivningsverksamheten.

I motion Jo217 (yrkande 8) av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) föreslås att en utredning tillsätts för att kartlägga statens och kommunernas markinnehav samt lägga förslag om hur marken kan utnyttjas. En utgångspunkt bör vara att huvuddelen av det allmännas markinnehav erbjuds den som arrenderar marken.

Utskottet erinrar om att ett liknande motionsyrkande nyligen behandlats av riksdagen (JoU 1985/86: 12). I detta sammanhang anförde utskottet bl. a. följande:

Utskottet vill understryka att det närmast åvilar lantbruksnämnderna att verka för en bättre ägostruktur i jord- och skogsbruket. Härvidlag utgör jordfonden ett effektivt hjälpmedel för berörda näringars strukturrationalisering. Med medel från jordfonden kan lantbruksnämnderna bedriva en aktiv inköps- och försäljningsverksamhet. I mån av tillgång omfattar verksamheten självfallet också mark som ägs av staten och kyrkan m. fl. Behovet av åtgärder mot strukturproblemen bör enligt utskottets mening diskuteras i ett vidare sammanhang, vari kan beaktas bl. a. strukturutredningens överväganden och resultatet av det arbete som för närvarande pågår i dödsboudredningen. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1984/85: 2276 och 1984/85: 2304 i motsvarande del.

Det bör tilläggas att utskottet nyligen behandlat motioner om jordförvärvslagstiftningen m. m. och därvid bl. a. hänvisat till att en översyn av jordförvärvslagen förbereds i regeringskansliet (JoU 1985/86: 20). Utskottet utgår från att även dessa överväganden kommer att få betydelse när det gäller möjligheten till tillskottsförvärv m. m. för enskilda brukare. I avbidan på resultatet av de överväganden som pågår i olika sammanhang på närliggande områden bör motionen inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida, såvitt nu är i fråga (yrkande 8).

Vad utskottet nyss anfört är av betydelse också för bedömningen av motion Jo244 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari föreslås (yrkande 14) ett riksdagsuttalande av innebörd att lantbruksnämnderna inte bör tillämpa ett ensidigt storlekstänkande i rationaliseringsverksamheten. Utskottet utgår från att lantbruksnämnderna – särskilt i ett läge med vikande lönsamhet i jordbruksnäringen – gör ytterst noggranna kostnads- och intäktskalkyler beträffande planerade investeringar i mark, byggnader och maskiner m. m. Syftet med motionsyrkandet bör enligt utskottets mening kunna tillgodoses utan något initiativ från riksdagens sida.

I motion Jo266 av Nic Grönvall (m) påpekas att vissa bestämmelser i lagen (1979: 425) om skötsel av jordbruksmark är oförenliga med strävandena att nedbringa den olönsamma överskottsproduktionen i jordbruket. Motionären syftar närmast på kravet enligt 4 § på tillstånd av lantbruksnämnden för att jordbruksmark skall få tas ur produktion. Enligt motionen bör den enskilde själv få avgöra om det är lönsamt att bibehålla produktionen.

Utskottet har i det föregående behandlat kostnadsansvaret för jordbrukets överskottsproduktion och redovisat olika åtgärder som vidtagits resp. föreslagits för att åstadkomma en bättre produktionsbalans. Vidare har utskottet i förevarande avsnitt lämnat uppgifter om en översyn av jordförvärvslagen som förbereds i regeringskansliet. Utskottet anser det naturligt att man vid dessa överväganden prövar i vad mån t. ex. tillståndskravet enligt lagen om skötsel av jordbruksmark kan behöva jämkas mot bakgrund av kommande förslag om minskning av överskottsproduktionen e. d. Dessa bedömningar är emellertid av mera långsiktig karaktär, och utskottet anser för sin del att det inte finns tillräckligt underlag för att nu bedöma behovet av lagändringar i enlighet med motionärens förslag. Utskottet avstyrker således motion Jo266.

Vissa livsmedelspolitiska frågor, m. m.

Utskottet behandlar i detta avsnitt ett 20-tal motioner från allmänna motionstiden 1986 i olika livsmedelspolitiska frågor m. m. De ämnen som dominerar i motionerna är frågor om livsmedels kvalitet och åtgärder för att främja en kvalitativt högtstående produktion, vari inbegrips även minskad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. I flera motioner tas upp problemen med sviktande lönsamhet i jordbruket och produktionsöverskotten. Stor uppmärksamhet ägnas även åt djurens livskvalitet i animalieproduktionen.

Livsmedelskvalitet m. m.

Frågor om livsmedlens kvalitet tas upp i motionerna Jo214, Jo229, Jo236, Jo250, Jo258, Jo276, Jo504, Jo514 och Jo527. Enligt motion Jo236 av Maj Britt Theorin m. fl. (s) bör livsmedlens kvalitet vara ett överordnat mål för livsmedelspolitiken. Prisstödet bör utformas så att det blir lönsamt att satsa på kvalitet snarare än kvantitet. Ett system för kvalitetsmärkning av livsmedel bör införas (yrkandena 1–3).

I motion Jo276 av Karin Söder m.fl. (c) understryks utbildningens betydelse när det gäller att tillgodose kraven på en bättre matkvalitet. Vidare föreslås att skolor och vårdinrättningar bör söka sig bort från storkök och industriproducerad mat. En god matkultur måste enligt motionen bli en självklarhet för daghem, skolor och vårdinrättningar. Ett decentraliserat och småskaligt samhälle är också betydelsefullt i detta hänseende. Livsmedelsindustrin, handeln och distributionen bör anpassas till kraven på bättre matkvalitet och större närhet mellan producent och konsument (yrkandena 1–3).

Enligt motion Jo258 av Lars Werner m.fl. (vpk) bör livsmedelspolitiken utgå från alla medborgares behov av trygg tillgång till näringsrik, smaklig och hälsosam föda till rimliga priser (yrkande 1).

I motion Jo504 av Ingrid Andersson och Mats O Karlsson (s) anföras att sambanden mellan produktionsförhållanden i jordbruket och livsmedelskvaliteten bör beaktas. Vidare bör sambandet mellan kost och hälsa vara en viktig del i livsmedels- och konsumentpolitiken (yrkandena 2 och 4).

I några motioner berörs prissättningen på vissa speciella produkter med utgångspunkt i kraven på en hög produktkvalitet och/eller behovet av bättre levnadsbetingelser för djuren.

Enligt motion Jo214 av Knut Wachtmeister och Sven Munke (m) bör prissättningen på korn vara sådan att den stimulerar till odling av sorter med högre proteinhalt men något lägre avkastning.

Enligt motion Jo229 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s) bör odlingen av s. k. dubbellåga oljeväxtsorter med högre proteinkvalitet stimuleras genom en ändrad inriktning av odlingsstödet. Vidare bör skärpta kvalitetskrav införas för korv enligt EG:s normer. Genom högre köttinnehåll i korven kan överskottsproduktionen reduceras eller kanske helt elimineras.

I motion Jo250 av Ingrid Hemmingsson (m) anföras att ett högt celltal på mjölken är ett tecken på att djuren utsätts för negativa miljöfaktorer. Prissättningen på mjölk bör därför differentieras, vilket innebär fördelar för både producenter och konsumenter. De producenter som håller en god miljö för sina djur skulle premieras, och samtidigt skulle man kunna tillmötesgå konsumenternas önskemål om att produkterna skall komma från så friska djur som möjligt.

Liknande synpunkter i fråga om kvalitetsbetalning för mjölk framförs i motion Jo514 av Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c). Motionen innehåller också förslag om märknings- och kvalitetskrav på kött- och äggproduktionen. I korthet går motionen ut på att man bör överväga en kvalitetsklassindelning på kött som bl. a. anpassas efter djurets ursprungsland och friskhetsgrad vid veterinärbesiktningen. Beträffande ägghandeln skulle motsvarande system kunna omfatta en märkning av äggen som anger huruvida dessa härrör från burhöns eller från höns som uppföds på annat sätt.

Liknande synpunkter anföras i motion Jo527 av Ivar Virgin (m), såvitt avser ägg- och fläskproduktionen. Med hänsyn till att en stor del av fläskproduktionen måste avsättas på världsmarknaden till låga priser bör det enligt motionen vara rimligt att ge miljökraven större tyngd. All erfarenhet visar att alternativa, bättre uppfödningmetoder utvecklas om prisstimulanser införs.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att det s. k. konsumentmålet enligt 1985 års beslut om livsmedelspolitiken innebär att konsumenterna skall få tillgång till livsmedel av god kvalitet och till rimliga priser. Konsumentmålet skall vara ett med inkomstmålet för jordbruket likställt delmål under livsmedelspolitikens huvudmål. Konsumentmålet innebär vidare att konsumenterna skall ges goda möjligheter att välja mellan livsmedel av olika slag och att livsmedlen är fullgoda från kost- och näringssynpunkt.

I fråga om kost och hälsa anfördes i nyssnämnda sammanhang bl. a. att information och utbildning, produktutveckling och livsmedelslagstiftningen borde användas som medel för att åstadkomma de förändrade kostvanor som rekommenderats av livsmedelskommitténs expertgrupp för kost- och hälsofrågor. Utskottet vill i anslutning till de nu aktuella motionerna understryka att frågor om livsmedelskvalitet m. m. bör ägnas ingående uppmärksamhet, såväl i prisregleringssystemet som i forskning och utbildning m. m. Det är angeläget att produktion, distribution och förädling sker i former som kan tillgodose de kvalitetskrav som i allt större utsträckning reses från konsumenternas sida. Vad beträffar forskning och rådgivning m. m. innebär riksdagens beslut om ett forskningsprogram för nya produktionsformer i jordbruket att ett viktigt steg tagits på vägen mot ett biologiskt och ekologiskt anpassat jordbruk. Skogs- och jordbrukets forskningsråd arbetar för närvarande med ett förslag till sammanhållet program för livsmedelsforskning. Vidare bör nämnas att jordbruksnämnden fått i uppdrag att överväga möjligheterna till kvalitetsbetalning inom jordbruksprisregleringen i syfte att stimulera användningen av produktionsmetoder som främjar bästa möjliga livsmedelskvalitet och/eller tar särskild hänsyn till djur och miljö. I fråga om vegetabilieproduktionen har nämnden redan infört ett system för kvalitetsbetalning av brödsäd. Ett principbeslut föreligger om motsvarande prissystem för fodersäd. Vidare har livsmedelsverket fått i uppdrag att utreda ett system för kvalitetsmärkning av livsmedel.

Vad särskilt beträffar motionerna om vissa missförhållanden i animalieproduktionen vill utskottet framhålla att utskottet i viss mån instämmer i den kritik som framförts härvidlag.

De senaste decenniernas ökade kunskaper om djurens produktionsförmåga har lett till en kraftigt ökad effektivitet i animalieproduktionen. I takt med biologiska framsteg och genetiska möjligheter har de tekniska lösningarna utvecklats och förfinats i djurstallarna. Parallellt med kraven på ökad rationalisering och lönsamhet har en följd av denna utveckling varit att intensiv djuruppfödning premierats framför mera extensiva djurhållningsmetoder. Besättningarnas storlek har ökat. Framför allt inom produktionen av fläsk och ägg och uppfödningen av köttdjur har storleksrationaliseringen gått mycket långt. Trots ökade kunskaper om de olika djurslagens krav på inhysningsformer har man inte i tillräckligt hög grad beaktat djurens naturliga beteende vid utformningen av produktionsmetoder. Denna utveckling har medfört problem från djurhälsosynpunkt. Produktions sjukdomarna hos djuren förorsakar stort lidande och föranleder risker för nedsättning av kvaliteten på livsmedelsråvarorna. Härtill kommer bety-

dande kostnader för produktionsbortfall. Fortfarande är dock sambanden mellan djurhälsa, livsmedelskvalitet och produktionsformer inte tillräckligt utforskade för att några bestämda slutsatser skall kunna dras angående t. ex. för- och nackdelar med större resp. mindre djurantal i besättningsarna.

Riksdagen har mot angivna bakgrund nyligen beslutat förstärka forskningen på förevarande område i enlighet med förslagen i proposition 1985/86: 74 (se JoU 1985/86: 13).

I samband med en hearing med professor Ingmar Månsson, skogs- och jordbrukets forskningsråd, har utskottet informerats om aktuella forskningsprojekt rörande djurens levnadsbetingelser i animalieproduktionen m. m.

I detta sammanhang bör också nämnas att Lantbrukarnas riksförbund, Landsorganisationen och Kooperativa förbundet inlett ett samarbete för att öka matens kvalitet. Samarbetet kommer, enligt vad utskottet erfarit, att omfatta bl. a. prissättning efter matkvalitet, distribution, lokal upphandling, utbildning om mat och kvalitet m. m.

När det gäller prissättningen på mjölk vill utskottet erinra om att jordbruksnämnden utfärdat föreskrifter som innebär att innehavare av mejeri skall vidta åtgärder (varning resp. avstängning) mot en producent som under viss tid levererat mjölk med cellhaltvärden över 750 000 per ml. Enligt uppgift överväger jordbruksnämnden för närvarande att införa ett prisavdrag för mjölk som är otillfredsställande från angiven synpunkt.

Vad utskottet anfört om att kraven på livsmedlens kvalitet alltmera ställs i förgrunden i olika sammanhang bör i stor utsträckning kunna tillgodose syftet med motionerna Jo236 yrkandena 1–3, Jo258 yrkande 1, Jo276 yrkande 3 samt Jo504 yrkandena 2 och 4.

Med hänvisning till uppgifterna ovan om av jordbruksnämnden tillämpat system för kvalitetsbetalning av vegetabilier föreslår utskottet att motionerna Jo214 och Jo229 i motsvarande del lämnas utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Sistnämnda motion bör inte heller föranleda någon riksdagens åtgärd såvitt avser kvalitetskrav för korvprodukter. Det bör nämnas att livsmedelsverket med stöd av gällande livsmedelslagstiftning har möjlighet att utfärda föreskrifter rörande sammansättningen av vissa produkter.

Motionerna Jo250, Jo514 och Jo527 får anses besvarade med vad utskottet ovan anfört om dels nackdelarna med storleksrationaliseringen inom animalieproduktionen, dels jordbruksnämndens föreskrifter rörande cellhaltsvärden i mjölken m. m. Utskottet utgår från att motionärernas synpunkter rörande prissättning och kvalitetsmärkning kommer att beaktas i samband med de fortsatta övervägandena på förevarande område. Vad utskottet anfört bör gälla även motionerna Jo215 (s), Jo224 (s), Jo248 (vpk), Jo257 yrkande 2 (c), Jo258 yrkande 4 (vpk) och Jo513 (s), vilka samtliga syftar till en djurhållning som är bättre anpassad till djurens naturliga beteende.

Utskottets uttalanden ovan bör kunna tillgodose även syftet med motion Jo610 av Alf Svensson (c) yrkande 5. Motionen går ut på att lantbruksstyrelsen bör skärpa kraven på samband mellan areal och antalet djur vid

nyetablering. Utskottet vill framhålla att lantbruksstyrelsens anvisningar till förordningen om statligt stöd till jordbrukets rationalisering innehåller vissa krav i fråga om arealunderlag m. m. för att rationaliseringsstöd skall utgå. Motionen påkallar ingen särskild åtgärd från riksdagens sida, såvitt nu är i fråga.

Med hänvisning till att kost- och näringsfrågor framhålls som betydelsefulla i bl. a. läroplanen för grundskolan föreslår utskottet att motion Jo276 yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt yrkande 2 i motion Jo276 bör skolor och vårdinrättningar m. fl. institutioner söka sig bort från storkök och industriproducerad mat. Ett närliggande ämne tas upp i vpk-motionen 258 (yrkande 9) som går ut på att man vid offentlig upphandling av livsmedel bör ställa villkor så att konsumenternas behov av "giftfria" och högkvalitativa livsmedel tillgodoses. Utskottet delar motionärernas synpunkter så till vida att det är angeläget att skolor och vårdinrättningar m. fl. institutioner får tillgång till näringsriktiga och högkvalitativa livsmedel. Det bör emellertid inte ankomma på riksdagen utan i första hand på vederbörande huvudman för verksamheten att fatta de beslut som behövs för att tillgodose behoven av fullvärdig kost m. m. Motionerna bör således inte föranleda någon särskild åtgärd, såvitt nu är i fråga.

Vissa livsmedelspolitiska frågor i övrigt

I motion Jo258 av Lars Werner m. fl. (vpk) understryks behovet av en heltäckande livsmedelspolitik där hela produktionskedjan från råvara, förädling, distribution och handel samordnas planmässigt (yrkande 2). Vidare understryks vikten av att de olika regionerna i landet blir så "självförsörjande" som möjligt och att man motverkar tendenserna till allt större distributionsavstånd mellan producenter och konsumenter (yrkande 3). Enligt yrkande 6 bör ett oberoende forskningsinstitut inrättas vars verksamhet bygger på en helhetssyn på folkhälsa, miljö och arbetsmiljö. I vpk-motionen N304 yrkande 1 föreslås, med hänvisning till motiveringen i motion Jo258, att konsumentdelegationer inrättas vid statens pris- och kartellnämnd.

Utskottet erinrar om att 1985 års beslut om livsmedelspolitiken avser åtgärder som berör i princip hela livsmedelssektorn. Livsmedelspolitiken har därmed ett vidare syfte än att enbart påverka jordbrukets förhållanden. Vidare underströks vikten av en geografiskt väl differentierad produktion. Beträffande forskningen på livsmedelsområdet bör framhållas att riksdagen våren 1985 beslöt ge skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) en sammanhållande funktion inom livsmedelsforskningen (JoU 1984/85:27). Forskningen på livsmedelsområdet skall bl. a. omfatta en helhetssyn på livsmedelskedjan och utgå från konsumentens krav på livsmedlen. SJFR har sedermera fått i uppdrag att ta fram ett sammanhållet program för livsmedelsforskning.

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att motion Jo258 yrkandena 2, 3 och 6 inte föranleder någon vidare åtgärd från riksdagens sida. Det bör dock påpekas att utskottets överväganden i det föregående

om behovet av att anpassa produktion och förädling m. m. till konsumentkraven i viss mån kan tillgodose även motion Jo258 i motsvarande delar.

Utskottet har ej funnit anledning att biträda yrkandet i motion N304 om inrättande av konsumentdelegationer vid statens pris- och kartellnämnd och hänvisar härvid till näringsutskottets yttrande över motionen (bil. 2). Motionen avstyrks i den delen.

Med hänvisning till att förhållandena inom industri- och handelsledet skall utredas ytterligare enligt 1985 års livsmedelspolitiska beslut avstyrker utskottet yrkande 15 i motion Jo244 (fp) om vikten av konkurrens i förädlingsledet. Vidare avstyrker utskottet yrkande 1 i samma motion om en utredning med uppgift att undersöka möjligheterna till en minskning och förenkling av jordbruksregleringen. Enligt 1985 års beslut om livsmedelspolitiken bör de möjligheter som finns att förenkla och begränsa jordbruksprisregleringen tillvaratas. Enligt utskottets mening bör det i första hand ankomma på jordbruksnämnden att ta initiativ till förenklingar m. m. på förevarande område. Med samma motivering avstyrks yrkande 3 i folkpartiets följdmotion 615 till proposition 166.

I motion Jo276 (c) yrkande 6 kritiseras den nuvarande inriktningen av jordbrukspolitiken med allt större krav på rationalisering, effektivitet och stordrift. Enligt yrkande 7 bör förorenat slam från reningsverken ej få användas som gödselmedel. I yrkande 8 föreslås att åtgärder vidtas för att motverka jordbrukets negativa miljöeffekter. Åkermarkens långsiktiga kvalitet bör bevaras och om möjligt förbättras (yrkande 9). Produktionen av råvaror för den fytokemiska industrin liksom energigrödor m. m. bör främjas (yrkande 12).

Utskottet är för sin del inte berett att föreslå någon ändrad inriktning av livsmedelspolitiken i enlighet med yrkande 6 i motionen. Genom att frågor om livsmedlens kvalitet och biologiskt anpassade produktionsformer alltmåra ställs i förgrunden finns det anledning att anta att motionens syfte kommer att delvis tillgodoses. I anslutning till yrkandena 9 och 12 vill utskottet främst hänvisa till riksdagens överväganden i anslutning till proposition 1985/86: 74 om jordbruksforskning m. m. och som bl. a. syftar till en minskad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. I nämnda sammanhang har vidare anförts bl. a. att de areella näringarnas produktion i framtiden kommer att få en varierad användning. En ökad odling av råvaror för fytokemisk produktion kan bli av väsentlig betydelse för jordbruket och trädgårdsnäringen genom att nya grödor kan tillföras och traditionella grödor kan få nya användningsområden. Särskilda medel har anvisats för viss försöksverksamhet med att framställa etanol ur spannmål. Det bör vidare framhållas att den arbetsgrupp som tillsatts för att föreslå åtgärder för produktionsanpassning på vegetabiliesidan kan väntas beröra frågan om i vad mån åkerarealen kan utnyttjas för alternativ produktion.

När det gäller spridningen av slam från reningsverken har statsrådet, numera statsministern, Ingvar Carlsson i en frågedebatt den 6 februari 1986 anförts bl. a.:

Ett omfattande arbete har sedan många år bedrivits inom lantbruket, miljövården och hälsoskyddet beträffande användning av rötslam inom jordbruket. Anvisningar i detta avseende har funnits sedan 1973.

Naturvårdsverket sammankallade i december 1985 företrädare för Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska vatten- och avloppsverksföreningen och Svenska Renhållningsverksföreningen för nya överläggningar om omhändertagande av slam från kommunala avloppsreningsverk. Naturvårdsverket angav därvid sin avsikt att inom sex månader komplettera de sedan 1979 nu gällande råden för slamhantering med sikte på en sänkning av metallhalter i slammet. Verket meddelade också att ett nytt genomgripande arbete skall startas beträffande slutligt omhändertagande av kommunalt avloppsslam. De av naturvårdsverket föreslagna åtgärderna godtogs enligt uppgift av de övriga parterna vid överläggningen.

Det är nödvändigt att undvika förorening av åkermarken med tungmetaller och annat som kan vara skadligt för markens produktionsförmåga och olämpligt med hänsyn till miljö- och hälsoskydd. Jag förutsätter att den nya granskning av frågan som naturvårdsverket påbörjat skall leda till resultat som är tillfredsställande såväl från jordbrukssynpunkt som beträffande miljö- och hälsoskyddsintressen. Jag vill vidare erinra om att regeringen också på andra sätt arbetar för en minskning av tungmetallbelastningen på åkermark, bl. a. genom åtgärder för att få till stånd en minskad kadmiumhalt i handelsgödsel. I proposition 1984/85: 74 om jordbruksforskning, m. m. föreslår också regeringen att vissa medel skall ställas till skogs- och jordbrukets forskningsråds förfogande för forskning inom ramen för ett av rådet redovisat program. I detta program pekas även på frågan om tungmetaller i slam.

Utskottet föreslår med hänvisning till uppgifterna i frågesvaret att motion Jo276 yrkande 7 lämnas utan vidare åtgärd.

Åtgärder för att främja exporten av livsmedel föreslås i motionerna Jo217 yrkande 3 och Jo276 yrkande 11. Enligt den sistnämnda motionen är en mer nyanserad syn på överskottsproduktionen nödvändig. Hänsyn bör tas till dess positiva effekter i fråga om sysselsättning och handelsbalans. Enligt motion Jo217 bör livsmedelsexporten inriktas på långsiktiga kontrakt till så goda villkor som möjligt. Vår höga livsmedelskvalitet ger oss konkurrensfördelar gentemot många länder. Staten bör främja exporten på olika sätt, bl. a. genom subventionerade krediter.

Utskottet behandlade vissa frågor om exporten av livsmedel under våren 1985 (JoU 1984/85: 36 s. 13). Ett centralt organ (Food From Sweden) har inrättats med uppgift att främja exporten av svenska livsmedel, såväl råvaror från jordbruket, trädgårdsnäringen och fisket som mer bearbetade livsmedel. I viss utsträckning lämnas ekonomiskt stöd för marknadsföringsaktiviteter. För budgetåret 1985/86 har sammanlagt ca 6 milj. kr. stått till förfogande för verksamheten. Enligt utskottets mening bör de fortsatta strävandena att främja exporten av livsmedel göras inom ramen för denna organisation. Vad utskottet anfört bör delvis kunna tillgodose syftet med de aktuella motionerna. Något särskilt initiativ från riksdagens sida i denna fråga synes inte påkallat.

I några motioner berörs särskilt användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel i jordbruket. Dessa är Jo229 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s), Jo233 av Alf Svensson (c) yrkande 1, Jo258 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 5, Jo276 av Karl-Erik Olsson m. fl. (c) yrkande 8 och Jo745 av Evert Svensson m. fl. (s). Yrkandena syftar i huvudsak till en minskad användning av kemiska medel i jordbruket och till en produktion i ekolo-

gisk balans. Motionerna är enligt utskottets mening i stor utsträckning tillgodosedda genom det tidigare nämnda riksdagsbeslutet om ett forskningsprogram för jordbruks- och trädgårdsnäringen m. m. Som framhållits i det föregående (s. 36) innefattar regeringens förslag i proposition 1985/86: 166 bl. a. en prisregleringsavgift på bekämpningsmedel. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna i nu aktuella delar.

Återstående delar av motion Jo229 syftar dels till en översyn av nuvarande beskattningsregler angående lantbrukets bostadsförmåner, dels vissa ändringar av tullskyddet för kvarnarnas biprodukter.

Utskottet får, vad beträffar beskattningsreglerna, erinra om att frågan om beskattning av jordbrukets bostadsförmåner m. m. nyligen behandlats av bostadskommittén (se SOU 1986: 6 s. 180 f.). Motionen påkallar således ingen åtgärd i den delen. När det gäller tullskyddet för biprodukter av spannmål förefaller syftet med motionen något oklart, liksom också vilka tekniska förändringar i spannmålsregleringen som motionärerna förespråkar. I den mån motionen syftar till en reduktion av spannmålsöverskottet genom borttagande av gränsskyddet för biprodukterna vill utskottet i första hand hänvisa till redovisningen i det föregående angående de åtgärder som vidtas för att åstadkomma en bättre produktionsbalans. I övrigt bör påpekas att ingrepp i spannmålsregleringen av det slag som här aktualiserats kan få svåröverskådliga effekter på olika områden; om importen av fodermedel förbilligas kan detta t. ex. leda till en ökning av överskottet av animalieprodukter. Redan nu förekommer en viss import av fodermedel som ligger utanför jordbruksprisregleringen (t.ex. fiskmjöl och ris). Om kvarnarna genom ökad priskonkurrens utifrån tvingas sänka priset på sina biprodukter kan detta i sin tur innebära att brödmjölet stiger i pris. Det bör enligt utskottets mening i första hand ankomma på jordbruksnämnden att bevaka hithörande frågor.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo229 i återstående delar.

Yrkandena 3 och 5 i motion Jo233 av Alf Svensson (c) gäller dels jordbrukarnas ekonomiska jämställdhet, dels förslag om en ny jordförvärvslag med inriktning mot mindre brukningsenheter m. m. Den sistnämnda frågan har nyligen behandlats i utskottets betänkande JoU 1985/86: 20, till vilket här hänvisas. När det gäller inkomst målet avstyrker utskottet motionen till den del den åsyftar ändrade ställningstaganden i förhållande till 1985 års beslut om livsmedelspolitiken. Förslaget i motionen om en återgång till tidigare system med bundna överläggningar avstyrks med hänvisning till att riksdagen senast år 1985 beslutat att ordningen med obundna överläggningar för kostnadskompensation m. m. bör bibehållas (se JoU 1984/85: 33 s. 47).

Med hänvisning till vad utskottet nyss anfört avstyrks även yrkande 16 i motion Jo244 (fp) och yrkande 13 i motion Jo276 (c), vilka yrkanden båda syftar till en återgång till kompensation baserad på PM-index.

I två motioner från folkpartiet, Jo244 och Jo738, framhålls behovet av ett miljömål resp. uthållighetsmål i livsmedelspolitiken. Bl. a. framhålls att miljö- och naturvårdsaspekterna måste ges en betydande vikt i dessa sammanhang. Enligt den sistnämnda motionen bör framför allt naturvårdsintressena ägnas stor uppmärksamhet. Man understryker att många av de

mindre jordbruken har positiva effekter för naturvärden genom att de bidrar till att landskapet hålls öppet och skogen vårdas. Enligt motionen bör de lagregler som finns om jordbrukets hänsyn till naturvärden följas av klara regler också i tillämpningsföreskrifterna.

Vissa närliggande frågor tas upp i motion Jo753 av Göthe Knutson (m) som föreslår en parlamentarisk utredning med uppgift att föreslå åtgärder för att bevara det öppna svenska kulturlandskapet.

Utskottet erinrar om att 1985 års beslut om livsmedelspolitiken bl. a. innebär att det är nödvändigt att så långt det är möjligt och rimligt väga in miljö- och resurshushållningsaspekter i jordbruks- och livsmedelspolitiken. Vad beträffar jordbrukets hänsyn till naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen har lagregler införts i lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark. Bestämmelserna har preciserats och utvecklats i lantbruksstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för tillämpningen av hithörande hänsynsregler.

I en skrivelse till utskottet har riksantikvarieämbetet och statens historiska museer understrukit det angelägna i att kulturminnesvårdens intressen i odlingslandskapet på ett tydligare sätt än hittills uppmärksammas i de jordbrukspolitiska sammanhangen. Önskemålen om hänsyn till dessa intressen bör behandlas på ett sådant sätt att samverkan underlättas mellan dem som företräder jordbruksintresset och dem som skall svara för intresset att ta till vara kulturarvet.

Utskottet vill i anslutning till de aktuella motionerna understryka att jordbruket i möjlig utsträckning bör använda miljövänliga odlingsmetoder som också bidrar till en god hushållning med mark, vatten och växtnäring. I rimlig utsträckning bör jordbruket bedrivas så att det bidrar till att bevara genetisk variation och värdefulla delar av fauna och flora i odlingslandskapet. Genom riksdagens överväganden i anslutning till proposition 1985/86:74 om jordbruksforskning m. m. har ytterligare markerats det angelägna i att jordbruket och livsmedelsproduktionen tar hänsyn till kravet på en god miljö och behovet av en långsiktig och planerad hushållning med våra naturresurser. Nyssnämnda beslut innebär bl. a. att särskilda medel anvisats för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet. I de fall insatserna kan komma att innefatta kulturminnesvården i odlingsbygd bör samråd ske mellan naturvårdsverket och riksantikvarieämbetet.

Utskottet föreslår med dessa uttalanden att motionerna Jo244 yrkande 2, Jo738 yrkande 15 och Jo753 lämnas utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utsädesreservat

I två motioner, Jo212 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) samt Jo223 av Hans Dau (m) framförs förslag om inrättande av utsädesreservat i norra Sverige för att producera grundutsäde av potatis av hög kvalitet. I båda motionerna anfördes att det i t. ex. övre Norrland finns förutsättningar att odla grundutsäde av mycket hög internationell klass. En sådan satsning skulle dessutom få positiva regionalpolitiska effekter, anför motionärerna.

Enligt vad utskottet erfarit har lantbruksstyrelsen – dvs. den myndighet

som närmast ansvarar för hithörande frågor – sett över produktionssystemet för grundutsädesodling i norra Sverige. Erfarenheterna av denna verksamhet har inte varit sådana att lantbruksstyrelsen ansett sig böra gå vidare och inrätta t. ex. större utsädesreservat. Enligt styrelsens nuvarande bedömning är det från olika synpunkter bättre att kunniga odlare ombesörjer utsädesodlingen på företag med ett relativt isolerat läge. Några slutgiltiga ställningstaganden föreligger dock inte, och styrelsen arbetar alltjämt på att finna lämpliga arealer för grundutsädesproduktionen.

Utöver det anförda vill utskottet framhålla att ett system med utsädesreservat förutsätter att det inom relativt stora angränsande odlingsområden införs förbud eller restriktioner mot odling av växter som innebär risk för spridning av växtsjukdomar till reservatet. Ett sådant ingrepp i den privata rättssfären torde kräva särskilda lagstiftningsåtgärder. Det är enligt utskottets mening tveksamt om t. ex. växtskyddslagen (1972: 318) i sin nuvarande utformning medger så långtgående restriktioner som i ett sådant sammanhang skulle kunna aktualiseras.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo212 och Jo223.

Sockerbetsodlingen

I motionerna Jo211 av Bo Lundgren m. fl. (m) och Jo246 av Gösta Andersson och Agne Hansson (c) yrkas att den svenska självförsörjningsgraden beträffande socker skall vara 95 %. I den sistnämnda motionen motiveras yrkandet om självförsörjning med att driften vid Öland och betodlingen i regionen måste bibehållas. För detta talar bl. a. starka regionalpolitiska skäl. Ungefär 40–50 % av alla arbetstillfällen i Mörbylånga kommun finns enligt motionen i jordbruket och livsmedelsindustrin.

I motion Jo264 av Gunhild Bolander (c) anføres bl. a. regionalpolitiska skäl för att en fortsatt drift garanteras vid Roma sockerbruk på Gotland. Betodlingen medverkar dessutom enligt motionen till en bättre växtföljd i jordbruket och ger ersättning för en högre arbetsinsats i familj jordbruken. Biprodukterna från sockerbetsodlingen ger värdefulla fodertillskott till animalieproduktionen. De nuvarande korta avtalsperioderna för odlingen bör förlängas till fem år.

Utskottet erinrar om att det för närvarande löper en tvåårig prisregleringsperiod för socker och sockerbetor (1985/86–1986/87). Av utskottets betänkande JoU 1984/85: 36 om jordbruksprisregleringen m. m. framgår att det då aktuella förslaget byggde på att driften vid samtliga existerande sockerbruk skulle bibehållas (s. 6). Vidare framgår av nämnda betänkande att sockerbetsarealen borde uppgå till högst 51 300 ha både år 1985 och år 1986. Vid normalskörd motsvarar detta en självförsörjningsgrad på ca 95 %.

Det kan i sammanhanget också nämnas att regeringen i proposition 1984/85: 166 om livsmedelspolitiken anförde att förändringar av sockerbetsodlingens förutsättningar – bl. a. från konkurrenssynpunkt – kunde få stor betydelse för berörda regioner. Frågan om framställning av såväl

socker och andra sötmedel som sprit och stärkelse borde enligt propositionen bli föremål för en särskild utredning.

JoU 1985/86: 24

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser sig utskottet kunna utgå från att de frågor som tas upp i motionerna kommer att ägnas tillbörlig uppmärksamhet i samband med de fortsatta övervägandena om sockerbetsodlingen och sockerproduktionen. Motionerna påkallar inte för närvarande någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Regionalpolitiska frågor m. m.

I några motioner koncentreras intresset till livsmedelspolitikens betydelse från regionalpolitisk synpunkt resp. för vissa bestämda regioner i landet.

I motion Jo239 av Åke Wictorsson m. fl. (s) diskuteras ingående vilka möjligheter som finns att i ökad utsträckning utnyttja livsmedelspolitiken som en regionalpolitisk resurs. Synpunkterna omfattar hela livsmedelskedjan från producent till konsument. I korthet går motionen ut på att jordbrukspolitiken bör förändras så att den blir ett stöd för att skapa livskraftiga lantbruksföretag, i förekommande fall med hjälp av kompletterande sysselsättningsformer. De kvantiteter som årligen bör levereras med hänsyn bl. a. till de inhemska behoven bör beställas av staten och garanteras till priser som överenskommit i förhandlingar mellan staten och näringen. Kontrakten förs sedan ned på de enskilda företagens nivå. I den mån basresurserna i jordbruket ger utrymme för ytterligare produktion bör varje företagare ta ansvaret för resursernas utnyttjande på bästa sätt, t. ex. genom odling av alternativa grödor och/eller utförande av andra arbeten. I de delar av vårt land där det av regionalpolitiska skäl är nödvändigt att bibehålla dagens produktion och helst utöka den bör dock samhället gå in och garantera hela jordbruksproduktionen. Därmed blir jordbruksproduktionen i dessa bygder en basresurs i regionalpolitiken. Om de nödvändiga insatserna inte kan bäras av livsmedelspriserna bör de liksom nu belasta statsbudgeten. I sammanhanget bör undersökas om stödet i viss utsträckning kan utgå som arealbidrag. I motionen tas också upp vissa utbildnings- och organisationsfrågor, liksom frågan om ökad kvalitet på livsmedel. Motionen utmynnar i ett yrkande av innebörd att de angivna synpunkterna på livsmedelspolitiken som en regionalpolitisk resurs bör bli föremål för utredning.

Utskottet anser att motionen innehåller åtskilliga synpunkter som är värda att beaktas. I vissa delar överensstämmer motionen med vad riksdagen tidigare anfört om jordbrukets betydelse från regionalpolitisk synpunkt (JoU 1984/85: 33 s. 27). Utskottets uttalanden i det föregående om bl. a. strävandena att främja en bättre livsmedelskvalitet kan också i viss mån tillgodose motionens syfte i den delen. Vad beträffar statens och näringens ansvar för överskottsproduktionen vill utskottet vidare hänvisa till övervägandena i det föregående. Samma bedömning gäller motionärernas synpunkter på jordbruksproduktionen i norra Sverige. Utskottets ställningstagande i denna fråga innebär att ökade förutsättningar ges för ett livskraftigt jordbruk i de delar av landet där jordbruksproduktionen är av särskild betydelse för sysselsättning och samhällsservice. Utskottet utgår från att

synpunkter och förslag av det slag som framförts i motionen kommer att spela en viktig roll i de fortsatta diskussionerna om livsmedelspolitikens inriktning. I avbidan på resultatet av de åtgärder som aktualiserats för att lösa överskottsproblemen resp. öka lönsamheten i Norrlandsjordbruket m. m. är utskottet dock inte berett att förorda någon särskild utredning i enlighet med önskemålen i motion Jo239.

Vad utskottet anfört är i allt väsentligt tillämpligt också på motionerna Jo203 av Bo Finnkvist och Kristina Svensson (s), Jo243 av Leo Persson m. fl. (s) och Jo245 av Barbro Nilsson m. fl. (s). Dessa motioner avstyrks således.

I motion Jo274 av Ingvar Eriksson m. fl. (m) anförs att jordbruket i Skåne genomgått en negativ utveckling. Olika åtgärder föreslås för att motverka härmed sammanhängande problem. Dessa åtgärder omfattar bl. a. återinförande av PM-index, bättre fördelning av prisregleringsmedel m. m., bibehållen sockerbetsodling och potatisodling, utveckling av nya produkter m. m. samt exporten av livsmedel. Enligt motionen är vidare jordbruket i Skåne beroende av kvalificerad forskning och utvecklingsarbete.

Utskottet har tidigare gjort uttalanden som innebär att riksdagen i princip inte bör vidta några särskilda åtgärder med anledning av motioner som gäller en speciell region eller ett speciellt landskap. Givetvis inser utskottet det skånska jordbrukets och livsmedelsindustrins betydelse både från nationell synpunkt och från regionalpolitisk synpunkt. I Skånelänen finns bl. a. förädlingsföretag som svarar för en omfattande tillverkning och även export av produkter som med ett annat användningssätt av råvaran skulle t. ex. kunna ytterligare försvåra överskottsproblemen. Enligt vad utskottet erfarit har olika åtgärder vidtagits på regional och lokal nivå för ökad samverkan mellan bl. a. kommuner, jordbruk och livsmedelsindustri. Det bör också framhållas att motionen berör flera livsmedelspolitiska frågor av mera allmän karaktär, vilka behandlats i flera olika sammanhang och till en del även i detta betänkande. Med det anförda föreslår utskottet att motion Jo274 lämnas utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

Prop. 1985/86:100 bil. 11, m. m.

1. att riksdagen medger att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter under budgetåret 1986/87 får disponera en rörlig kredit på högst 100 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
2. att riksdagen medger att regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringen för budgetåret 1986/87 får disponera en rörlig kredit på högst 80 000 000 kr. i riksgäldskontoret,

3. att riksdagen medger att statens jordbruksnämnd får disponera en rörlig kredit på högst 20 000 000 kr. i riksgäldskontoret.

4. *beträffande överläggningar mellan staten och jordbruksnämningen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo217 yrkande 2, 1985/86:Jo252 yrkande 2 och 1985/86:Jo261 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överläggningar rörande finansieringen av underskottet i spannmålsregleringen.

5. *beträffande exportkostnader för 1985 års spannmålsskörd*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo244 yrkande 3, 1985/86:Jo252 yrkande 1 i motsvarande del och 1985/86:Jo261 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört om kostnadsansvar och kostnadstäckning.

6. *beträffande anslag till prisreglerande åtgärder för budgetåret 1986/87 m. m.*

att riksdagen

a) avslår motionerna 1985/86:Jo217 yrkande 1 delvis, 1985/86:Jo252 yrkande 1 i återstående del, 1985/86:Jo261 yrkande 4, 1985/86:606 yrkande 1 och 1985/86:612 yrkande 1, såvitt avser exportkostnader för 1986 års skörd.

b) avslår motion 1985/86:Jo206 yrkande 1 om höjning av livsmedelssubventionerna.

c) avslår motion 1985/86:Jo207 om ersättning för införselavgiftsmedel.

d) avslår motion 1985/86:Jo217 yrkande 1 delvis såvitt avser minskning av livsmedelssubventionerna.

e) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 3 001 170 000 kr..

7. *beträffande höjning av statens kostnadsandel av exportkostnader för spannmålsöverskottet*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo261 yrkandena 3 och 5.

8. *beträffande beskattningen av livsmedel m. m.*

a) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo206 yrkande 2 och 1985/86:568 yrkande 8.

b) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo201 och 1985/86:Jo276 yrkande 5.

Prop. 1985/86:166, m. m.

9. *beträffande åtgärder för produktionsanpassning m. m.*

a) att riksdagen med avslag på motion 1985/86:609 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört om åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet.

b) att riksdagen lämnar motionerna 1985/86:Jo238 och 1985/86:Jo268 utan vidare åtgärd.

10. att riksdagen godkänner vad i propositionen anförts i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1986/87.

11. att riksdagen med avslag på motion 1985/86:609 yrkande 2 godkänner vad i propositionen förordats i fråga om användningen av avgiftsmedel som inflyter under regleringsåret 1986/87 eller har influtit under tidigare regleringsår.

12. *beträffande prisstöd till jordbruket i norra Sverige*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1985/86:606 yrkande 2, 1985/86:609 yrkandena 4 och 5, 1985/86:612 yrkandena 2, 6 och 7, 1985/86:614 yrkandena 1 och 2 och 1985/86:615 yrkande 1 *dels* godkänner vad utskottet anfört om en uppräknings av prisstödet på olika produkter m.m., *dels till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 510 000 000 kr.,

13. *beträffande åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:606 yrkande 3, 1985/86:609 yrkande 6, 1985/86:612 yrkande 8 och 1985/86:614 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett åtgärdsprogram,

14. *beträffande stödområdesindelningen m.m.*

att riksdagen med avslag på

- a) motionerna 1985/86:Jo269 yrkande 2 och 1985/86:616,
- b) motion 1985/86:607,
- c) motionerna 1985/86:Jo271 och 1985/86:610,
- d) motionerna 1985/86:608 och 1985/86:611,
- e) motion 1985/86:613,

godkänner vad i propositionen förordats i fråga om ändring i prisstödsområdena,

15. *beträffande vissa frågor i övrigt om stöd till Norrlandsjordbruket*

att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1985/86:Jo221, 1985/86:Jo222, 1985/86:Jo247, 1985/86:Jo256, 1985/86:Jo265, 1985/86:Jo269 yrkande 1 och 1985/86:Jo270.

16. *beträffande lokal upphandling av livsmedel m.m.*

att riksdagen lämnar motion 1985/86:612 yrkande 3 utan vidare åtgärd,

17. *beträffande samhällets kostnadsansvar vid kärnkraftsolyckor m.m.*

att riksdagen lämnar motion 1985/86:612 yrkande 4 utan vidare åtgärd,

18. *beträffande livsmedelsförsörjningen m.m.*

att riksdagen lämnar motion 1985/86:612 yrkande 5 utan vidare åtgärd,

19. *beträffande investeringsförbud i animalieproduktionen m.m.*

a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1985/86:Jo241, 1985/86:Jo244 yrkande 7, 1985/86:609 yrkande 3 och 1985/86:615 yrkande 2 antar förslaget till lag om *dels* fortsatt giltighet av lagen (1983:147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, *dels* ändring i samma lag.

b) att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo257 yrkande 1.

20. beträffande *prisregleringsavgift på bekämpningsmedel*
att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1986:218) om
ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område,
med den ändringen att ikraftträdandebestämmelsen utgår.

21. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen
(1967:340) om prisreglering på jordbrukets område.

Vissa livsmedelspolitiska frågor m. m.

22. beträffande *kvalitetskontroll av alternativt odlade produkter*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo210.

23. beträffande *jordbruksforskning och rådgivning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo233 yrkande 2.

24. beträffande *utredning av det allmännas markinnehav*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo217 yrkande 8.

25. beträffande *rationaliseringsverksamheten hos lantbruks-
nämnderna*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo244 yrkande 14.

26. beträffande *tillståndskravet i lagen om skötsel av jord-
bruksmark*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo266.

27. beträffande *livsmedelskvalitet m. m.*
att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1985/86:Jo236
yrkandena 1–3, 1985/86:Jo258 yrkande 1, 1985/86:Jo276 yrkande 3
och 1985/86:Jo504 yrkandena 2 och 4.

28. beträffande *kvalitetsbetalning av vegetabilier m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo214 och 1985/86:Jo229 i mot-
svarande del.

29. beträffande *kvalitetskrav och djurvänliga metoder i anima-
lieproduktionen*
att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1985/86:Jo215,
1985/86:Jo224, 1985/86:Jo248, 1985/86:Jo250, 1985/86:Jo257 yrkande
2, 1985/86:Jo258 yrkande 4, 1985/86:Jo513 yrkande 2, 1985/86:Jo514
och 1985/86:Jo527.

30. beträffande *samband mellan areal och antalet djur*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo610 yrkande 5.

31. beträffande *utbildning i kost- och näringsfrågor*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo276 yrkande 1.

32. beträffande *offentlig upphandling av livsmedel*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo276 yrkande 2 och 1985/
86:Jo258 yrkande 9.

33. beträffande *en heltäckande livsmedelspolitik*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo258 yrkande 2.

34. beträffande *regional självförsörjning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo258 yrkande 3.

35. beträffande *livsmedelsforskning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo258 yrkande 6.

36. beträffande *konsumentdelegationer vid statens pris- och kartellnämnd*

att riksdagen avslår motion 1985/86:N304 yrkande 1,

37. beträffande *konkurrens i förädlingsledet*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo244 yrkande 15,

38. beträffande *marknadsanpassat jordbruk m. m.*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo244 yrkande 1 och 1985/86:615 yrkande 3,

39. beträffande *inriktningen av jordbrukspolitiken m. m.*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo276 yrkande 6,

40. beträffande *slam från reningsverken*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo276 yrkande 7,

41. beträffande *jordbrukets miljöeffekter m. m.*

att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1985/86:Jo229 i motsvarande del, 1985/86:Jo233 yrkande 1, 1985/86:Jo258 yrkande 5, 1985/86:Jo276 yrkande 8 och 1985/86:Jo745,

42. beträffande *åkermarkens långsiktiga produktionsförmåga*

att riksdagen lämnar motion 1985/86:Jo276 yrkande 9 utan vidare åtgärd,

43. beträffande *fytokemisk produktion*

att riksdagen lämnar motion 1985/86:Jo276 yrkande 12 utan vidare åtgärd,

44. beträffande *export av livsmedel*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo217 yrkande 3 och 1985/86:Jo276 yrkande 11,

45. beträffande *beskattning av lantbrukets bostadsförmåner*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo229 i motsvarande del,

46. beträffande *ändringar i tullskyddet m. m.*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo229 i återstående del,

47. beträffande *kostnadskompensation åt jordbruket m. m.*

a) att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo233 yrkande 3,

b) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo244 yrkande 16 och 1985/86:Jo276 yrkande 13,

48. beträffande *jordförvärvslagstiftningen*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo233 yrkande 5,

49. beträffande *miljömål i jordbruket m. m.*

att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1985/86:Jo244 yrkande 2, 1985/86:Jo738 yrkande 15 och 1985/86:Jo753,

50. beträffande *utsädesreservat*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo212 och 1985/86:Jo223,

51. beträffande *sockerbetsodlingen*

a) att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo211 och 1985/86:Jo246,

b) att riksdagen avslår motion 1985/86:Jo264,

52. beträffande *livsmedelspolitiken som regionalpolitisk resurs m. m.*

att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1985/86:Jo203, 1985/86:Jo239, 1985/86:Jo243 och 1985/86:Jo245,

Stockholm den 28 maj 1986

På jordbruksutskottets vägnar

KARL ERIK OLSSON

Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Arne Andersson i Ljung (m), Ove Karlsson (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), John Andersson (vpk), Kaj Larsson (s), Ivar Virgin (m), Ulf Lönnqvist (s) och Bengt Rosén (fp).

Reservationer

1. Överläggningar mellan staten och jordbruksnäringen (mom. 4)

Håkan Strömberg, Grethe Lundblad, Ove Karlsson, Martin Segerstedt, Åke Selberg, Kaj Larsson och Ulf Lönnqvist (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Jordbruksutskottet konstaterar" och på s. 16 slutar "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Som framgår av det anförda har såväl statens jordbruksnämnd som spannmålsgruppen efter särskild utredning kommit fram till att underskottet i spannmålsskassan ej kan tillskrivas låga världsmarknadspriser. Detta har bekräftats av riksdagen i samband med behandlingen av konstitutionsutskottets granskningsbetänkande. I enlighet med 1977 års beslut finns således ingen skyldighet för staten att gå in i överläggningar om underskottets finansiering. Hithörande motioner bör således avslås, såvitt nu är i fråga.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande överläggningar mellan staten och jordbruksnäringen

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo217 yrkande 2, 1985/86:Jo252 yrkande 2 och 1985/86:Jo261 yrkande 1.

2. Exportkostnader för 1985 års spannmålsskörd (mom. 5)

Karl Erik Olsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Lennart Brunander (c), Ivar Virgin (m) och Bengt Rosén (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar "Utskottets uttalanden" och slutar "sålunda anført" bort ha följande lydelse:

Utskottets uttalanden om kostnadsfördelningen mellan staten och näringen m. m. (JoU 1985/86: 13) innebär i fråga om 1985 års skörd (budgetåret 1985/86) att statens kostnadsandel om 40% bör beräknas på en exportkostnad av ca en miljard kr. eller något därutöver. Enligt upplysningar som tillhandahållits utskottet av bl. a. representanter för Svensk spannmålshandel uppgår det totala underskottet till ca 1060 milj. kr., motvarande en överskottsmängd av 1 270 000 ton. På kostnadssidan redovisas emellertid också ett antal poster i övrigt som ökar det totala kostnadsbeloppet till 1249 milj. kr. Här ingår bl. a. kostnader för överlagring av spannmål från 1984 som enligt utskottets bedömning knappast torde böra beaktas i det sammanhang som nu är i fråga. I övrigt går utskottet inte in på någon närmare bedömning av vilka kostnader, utöver rena exportkostnader, som bör ingå i beräkningsunderlaget. Det bör ankomma på regeringen och vederbörande regleringsförening fastställa det exakta underlagsbeloppet. Kostnaderna bör, som regeringen anför i proposition 166, få täckas genom överskridande av anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (C 3) för budgetåret 1985/86. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anför.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *exportkostnader för 1985 års spannmålsskörd* att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo244 yrkande 3, 1985/86:Jo252 yrkande 1 i motsvarande del och 1985/86: 261 yrkande 2 godkänner vad utskottet anför om kostnadsansvaret för 1985 års spannmålsöverskott m. m.,

3. Prisreglerande åtgärder m. m. (mom. 6 b, c och e samt 8 a)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet har" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med vad som anförts i de båda vpk-motionerna, att det finns starka skäl att avveckla mervärdesskatten på livsmedel. Det bör framhållas att matkostnaderna är särskilt betungande för barnfamiljerna. Enligt vissa beräkningar betalar en vanlig tvåbarnsfamilj varje år ca 8000 kr. i matmoms. Som ett första steg på vägen mot ett avskaffande av matmomsen bör livsmedelssubventionerna höjas med 3 miljarder kr. Vidare biträder utskottet yrkandet i motion Jo207 angående ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

dels utskottets hemställan under 6 b, c och e och 8 a) bort ha följande lydelse:

6. b) att riksdagen bifaller motion 1985/86:Jo206 yrkande 1 om höjning av livsmedelssubventionerna,

c) att riksdagen bifaller motion 1985/86:Jo207 om ersättning för införselavgiftsmedel,

e) att riksdagen till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 6 034 170 000 kr.,

8. a) att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo206 yrkande 2 och 1985/86: 568 yrkande 8 hos regeringen hemställer om förslag rörande avskaffande av mervärdeskatten på livsmedel,

JoU 1985/86: 24

4. Prisreglerande åtgärder m. m. (mom. 6 d och e)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet har ej" och slutar "ändamål tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Den samhällsekonomiska utvecklingen har liksom jordbruksprisregleringen stor betydelse för jordbrukarnas inkomster. Genom en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för bl. a. sänkta skatter kan den ekonomiska situationen förbättras, framför allt för barnfamiljerna, vilka är stora matkonsumenter. Detta medför ökade inkomster för jordbruket genom ökad livsmedelskonsumtion. Mot denna bakgrund bör, i enlighet med vad som anförts i motion Jo217, mjölksubventionerna kunna avvecklas successivt. För att inte minskningen skall få negativa effekter på konsumtion och produktion bör subventionerna avvecklas under en tioårsperiod. För budgetåret 1986/87 bör minskningen vara 250 milj. kr.

dels utskottets hemställan under 6 d och e bort ha följande lydelse:

6. d) att riksdagen bifaller motion 1985/86:Jo217 yrkande 1 såvitt avser minskning av livsmedelssubventionerna.

e) att riksdagen till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 2 751 170 000 kr.,

5. Höjning av statens kostnadsandel för överskottsarealen (mom. 7)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda (c)) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Vidare avstyrker" och slutar "ej avtrappas" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Jo261, att statens kostnadsandel för överskottsarealen bör vara 60 % fr. o. m. 1986 års skörd. Kostnadsandelen bör ej avtrappas utan kvarstå vid 60 %. Det bör ankomma på regeringen att ställa ytterligare medel till förfogande för angivna ändamål genom överskridande av anslaget till prisreglerande åtgärder för budgetåret 1986/87.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *höjning av statens kostnadsandel av exportkostnader för spannmålsöverskottet*

att riksdagen godkänner vad utskottet med anledning av motion 1985/86:Jo261 yrkandena 3 och 5 anfört om statens kostnadsansvar och finansieringen av kostnadsansvaret,

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Med hänsyn" och slutar "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar synpunkterna i motion Jo276 i fråga om beskattningen av livsmedel. Motionärernas grundinställning är att baslivsmedel inte bör belastas av moms. Hittills har livsmedelssubventioner använts för att sänka matpriserna. Subventionernas omfattning har emellertid krympts till att endast omfatta mjölken. Även mjölksubventionerna ifrågasätts nu från olika håll. Utskottet anser däremot att skatten på baslivsmedel bör minskas.

Skattesystemet är ett viktigt instrument för att omfördela resurser och påverka konsumtionen. Momsen har en viktig roll i detta sammanhang. I debatten har förekommit olika tekniska lösningar för att åstadkomma sänkta priser på baslivsmedel. Ett system med differentierad moms tillämpas i flera europeiska länder. Ett sådant system ansluter direkt till principen att skatten på baslivsmedel skall vara lägre än på andra varor.

Som motionärerna anfört bör en kompletterande redovisning göras angående möjligheterna att överföra skatten på baslivsmedel till konsumenterna i form av lägre priser. Vid en sådan undersökning kan även förslagen i motion Jo201 beaktas.

dels utskottets hemställan under 8 b bort ha följande lydelse:

8. b) att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo201 och 1985/86:Jo276 yrkande 5 hos regeringen hemställer om en redovisning av konsekvenserna vid skilda tekniska alternativ att minska skattebelastningen på baslivsmedel.

7. Åtgärder för produktionsanpassning m. m. (mom. 9 a)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Med den" och på s. 18 slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att riksdagen får tillfälle att pröva de åtgärder som enligt regeringens förslag kan komma att vidtas för produktionsanpassningen. Mot bakgrund av den ovilja som regeringen visat när det gällt att följa riksdagens beslut på detta område är det enligt utskottets mening inte välbetänkt att ge den det önskade handlingsutrymmet. Likaså bör det ankomma på riksdagen att avgöra på vilket sätt åtgärderna skall finansieras. Det i propositionen begärda bemyndigandet för regeringen i detta hänseende bör således inte lämnas. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion 609 yrkande 1.

dels utskottets hemställan under 9 a bort ha följande lydelse:

9. a) beträffande åtgärder för produktionsanpassning m. m.

a) att riksdagen godkänner vad utskottet med anledning av regeringens förslag och motion 1985/86: 609 yrkande 1 anfört om åtgärder för produktionsanpassning på vegetabilieområdet.

Håkan Strömberg, Grethe Lundblad, Ove Karlsson, Martin Segerstedt, Åke Selberg, Kaj Larsson och Ulf Lönnqvist (alla s) anser att

delvis den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar "Trots 1985" och på s. 32 slutar "förslag ovan" bort ha följande lydelse:

Syftet med prisstödet är att kompensera jordbruket i norra Sverige för de höga produktionskostnaderna i detta område jämfört med områden i mellersta Sverige. Nuvarande former för prisstödet till jordbruket i norra Sverige tillkom 1971. Prisstödet har differentierats på olika områden så att stödet successivt ökar längre norrut och är högst i nordligaste Sveriges inland. De geografiska gränserna i denna differentiering bygger bl. a. på produktionskostnadskalkyler för olika områden.

Under 1970-talet räknades prisstödet upp vart tredje år. Smärre justeringar av områdesgränserna gjordes. Under 1980-talet har prisstödet räknats upp 1980, 1981, 1982, 1984, 1985 och 1986. Uppräkningarna 1980 och 1981 motsvarade i stort sett förändringen av PM-index. Uppräkningarna 1982 och 1984 motsvarade ungefär 3/4 av förändringen av PM-index. 1985 räknades prisstödet upp med 21 % och för 1986 föreslår regeringen i proposition 1985/86: 166 en uppräkning med drygt 10 %.

Enligt utskottets mening kvarstår syftet att det särskilda prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall utjämna de skillnader i produktionskostnader som råder mellan norra och mellersta Sverige. Den av regeringen i proposition 1985/86: 166 föreslagna uppräkningsen av prisstödet gör att denna inriktning av Norrlandsstödet bibehålls.

I motion 606 från vänsterpartiet kommunisterna föreslås att prisstödet ska räknas upp med 115 milj. kr. utöver regeringens förslag. I motion 609 av moderata samlingspartiet föreslås en uppräkning med 65 milj. kr. utöver regeringens förslag, i motion 612 av centerpartiet föreslås en uppräkning med 177 milj. kr. utöver regeringens förslag och i motion 615 av folkpartiet föreslås en uppräkning med 140 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Enligt utskottets mening åsidosätts i samtliga motionskrav de principer för prisstödet till jordbruket i norra Sverige som ovan redovisats. Om belopp i denna storleksordning skall tillföras Norrlandsstödet är det enligt utskottets mening inte längre en fråga om att stödet skall utjämna produktionskostnadsskillnader mellan mellersta och norra Sverige utan ett direkt regionalpolitiskt inriktat stöd. Det kan enligt utskottets mening finnas skäl att diskutera rent regionalpolitiska stödåtgärder för upprätthållandet och utvecklandet av jordbruket i norra Sverige. Detta bör emellertid inte ske genom en uppräkning av det särskilda prisstödet till jordbruket i norra Sverige utan genom särskilda regionalpolitiska motiverade stödåtgärder.

I norra Sverige och där speciellt i inlandet har jordbruket sedan länge tillmätts stor betydelse från regionalpolitisk synpunkt. Det finns därför enligt utskottets mening all anledning att sätta in jordbruket i ett regionalpolitiskt sammanhang. Därigenom skulle jordbruket och behovet av stödformer för näringen kunna sättas in i de näringspolitiska prövningar som görs av regionala organ. Därvid kan jordbrukets särskilda behov av åtgärder på ett annat sätt än hittills tillgodoses.

Denna bedömning överensstämmer till stor del med synpunkterna i motion Jo239 av Åke Wictorsson m. fl. (s), som går ut på att man i ökad utsträckning bör använda livsmedelspolitiken som en regionalpolitisk resurs. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionen i motsvarande del gör ett tillkännagivande i enlighet med vad utskottet här anfört.

I anslutning till de motioner som innehåller yrkanden om ett åtgärdsprogram för norrlandsjordbruket vill utskottet framhålla att *ett* åtgärdsprogram inte kan täcka in alla de åtgärder som erfordras. För detta är förhållandena för jordbruket och förädlingsindustrin inom det regionalpolitiska stödområdet alltför mångskiftande. I stället bör lokala och regionala program utarbetas. Dessa bör sedan kunna utgöra ett underlag för regionalpolitiska stödåtgärder.

Det hade enligt utskottets mening varit angeläget att särskilda medel till sådana regionalpolitiskt motiverade insatser för det norrländska jordbruket kunnat anvisas redan nu. Enligt utskottets mening borde en del av de medel som tillförs spannmålsregleringen ha kunnat användas i detta sammanhang. En sådan användning av en del av dessa medel skulle också ha medverkat till att utjämna förhållandena mellan olika jordbrukargrupper och jordbruksföretag. Någon annan väg att inom jordbrukssektorns ram finansiera ett ytterligare tillskott till jordbruket i norra Sverige har utskottet inte kunnat finna.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen lagt fast de principer som skall gälla för utgiftsprövningen (se prop. 1985/86: 150 bil. 1 s. 32). De aktuella motionerna innehåller yrkanden som enligt utskottets mening strider mot dessa principer. I motion 609 hänvisas till "föreslagna besparingar som inte tillgodoräknats oss i tidigare gjorda budgetsammanställningar. Vi har sålunda inte tidigare räknat med t. ex. de besparingar på ca 100 milj. kr. som det innebär att vi kräver att den produktionskostnadsanpassade belåningen för bostäder skall upphöra." I motion 615 redovisas besparingsförslag från en rad områden som har det gemensamt att de redan avvisats av riksdagen. I motionerna 606 och 612 redovisas inga förslag till besparingar motsvarande de föreslagna utgiftsökningarna. Av bl. a. fördelningspolitiska skäl är utskottet inte berett att medverka till en finansiering som innebär kraftigt ökade boendekostnader. Utskottet vill understryka vikten av att utgiftsökningar hålls nere eller finansieras genom att andra utgifter minskas. Detta är en förutsättning för att skapa balans i svensk ekonomi och den enda möjligheten till en gynnsam utveckling av jordbruket i norra Sverige.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag beträffande prisstödet till jordbruket i norra Sverige och avstyrker motionerna i motsvarande delar.

dels utskottets hemställan under punkterna 12, 13 och 52 bort ha följande lydelse:

12. *beträffande prisstöd till jordbruket i norra Sverige*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1985/86: 606 yrkande 2, 1985/86: 609 yrkandena 4 och 5, 1985/86: 612 yrkandena 2, 6 och 7, 1985/86: 614 yrkandena 1 och 2 och 1985/86: 615 yrkande 1 *dels* godkänner vad i propositionen för-

ordats i fråga om prisstöd till jordbruket i norra Sverige, *dels till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 410 000 000 kr..

JoU 1985/86: 24

13. beträffande *åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige m. m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86: 606 yrkande 3, 1985/86: 609 yrkande 6, 1985/86: 612 yrkande 8 och 1985/86: 614 yrkandena 3 och 4 samt med anledning av motion 1985/86: Jo239 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om jordbruket i ett regionalpolitiskt sammanhang.

52. beträffande — — — (lika med utskottet, dock att motion 1985/86: Jo239 behandlas i återstående del) — — — 1985/86: Jo245.

9. Livsmedelsförsörjning m. m. (mom. 17 och 18)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar "Utskottet vill" och slutar "(prop. 1985/86: 170)" bort ha följande lydelse:

Det är i och för sig tillfredsställande att kärnkraftsolyckan och därmed sammanhängande ersättningsfrågor m. m., blivit föremål för överväganden i regeringskansliet. Emellertid anser utskottet att riksdagen i ett uttalande bör understryka att samhället tar det fulla kostnadsansvaret för de långtgående konsekvenser som följer med en olycka av detta slag. Som motionärerna anfört visar kärnkraftsolyckan i Tjernobyl hur sårbart industrisamhället är, liksom livsmedelsförsörjningen och livsmedelsberedskapen. Vad utskottet anfört med anledning av motion 612 yrkande 4 bör ges regeringen till känna.

dels den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar "Utskottet vill för" och slutar "således icke" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill — — — (lika med utskottet) — — — norra Sverige. Utskottet delar motionärernas åsikt att jordbrukets omfattning och geografiska spridning måste tillmätas stor betydelse från beredskapssynpunkt. Med hänsyn till svårigheterna att under en konflikt upprätthålla försörjningen inom området bl. a. på grund av att stora militära förband är förlagda dit bör därför redan i fredstid tillses att de viktigaste baslivsmedlen produceras inom området.

Beredskapen och lokalförsvaret blir bättre om det finns bofast befolkning med god lokalkännedom i alla delar av landet. Om jordbruket minskas ytterligare kommer många områden att mista all bofast befolkning.

En geografiskt spridd livsmedelsindustri är av väsentlig betydelse för försörjningsförmågan i en krissituation. En ytterligare minskning av produktionen inom jordbruket i norra Sverige kommer att framtvunga en ur bl. a. denna synpunkt icke önskvärd strukturförändring av livsmedelsindustrin.

Hithörande frågor om livsmedelsförsörjningen m. m. bör, som motionärerna anfört, ges ökad betydelse i försvarskommitténs arbete.

Vad utskottet anfört med anledning av motion 612 yrkande 5 bör ges regeringen till känna.

17. beträffande *samhällets kostnadsansvar vid kärnkraftsolyckor m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86: 612 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. beträffande *livsmedelsförsörjningen m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86: 612 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Investeringsförbud inom animalieproduktionen (mom. 19 a)

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Ivar Virgin (m) och Bengt Rosén (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "615 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motionerna Jo244, 609 och 615 är investeringsförbudet olämpligt av flera skäl. Utöver att det är principiellt felaktigt och orsakar onödig byråkrati så kan det i vissa fall få effektivitetshämmande effekter. Dessutom kan förbudet medföra att angelägna förbättringar av djurmiljön inte kommer till stånd. Enligt utskottets mening bör därför investeringsförbudet inte förlängas.

Utskottet tillstyrker således motionerna Jo244, 609 och 615 i nu berörda delar och avstyrker regeringens förslag och motion Jo241.

dels utskottets hemställan under 19 a) bort ha följande lydelse:

19. beträffande *investeringsförbud i animalieproduktionen, m. m.*
a) att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Jo244 yrkande 7, 1985/86: 609 yrkande 3 och 1985/86: 615 yrkande 2 samt med avslag på motion 1985/86:Jo241 avslår till proposition 1985/86: 166 fogat förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag.

11. Etableringskontroll inom animalieproduktionen (mom. 19 b)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Ett förlängt" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

I och med att utskottet förordar en förlängning av förbudet mot uppförande av djurstallar får förslaget om etableringskontroll i motion Jo257 i och för sig anses sakna aktualitet för närvarande. Utskottet vill emellertid framhålla att det i samband med den avveckling av förbudet som på sikt bör ske är nödvändigt att tillgripa andra åtgärder i syfte att begränsa produktionen. Ett förslag som därvid bör allvarligt övervägas är införandet av etableringskontroll inom animalieproduktionen i enlighet med vad som anförs i motion Jo257. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 19 b bort ha följande lydelse:

JoU 1985/86: 24

19. beträffande *investeringsförbud i animalieproduktionen, m. m.*
b) att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo257 yrkande I
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om
etableringskontroll inom animalieproduktionen.

12. Utredning av det allmännas markinnehav (mom. 24)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m)
anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar "Utskottet erinrar"
och slutar "(yrkande 8)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas synpunkter rörande statens och kommunernas markinnehav. Som motionärerna anfört äger staten, bl. a. genom domänverket, och kommunerna betydande arealer skogs- och jordbruksmark som skulle kunna utnyttjas för att förstärka privatägda jordbruksföretag. Den kommunalägda jordbruksmarken kan i stor utsträckning överföras på dem som arrenderar marken. Som underlag för en sådan markpolitik bör en utredning göras angående det offentliga innehav av jordbruksmark. Utredningen bör vidare lägga fram förslag om hur marken skall kunna avyttras, i enlighet med vad som anförts i motion Jo217. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *utredning av det allmännas markinnehav*
att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo217 yrkande 8 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Rationaliseringsverksamheten hos lantbruksnämnderna (mom. 25)

Lars Ernestam och Bengt Rosén (båda fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar "Vad utskottet"
och slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Som anförts i motion Jo244 finns det flera skäl till att lantbruksnämnderna inte bör tillämpa ett ensidigt storlekstänkande i rationaliseringsverksamheten. Den allmänna debatten om produktionsmetoderna i det moderna jordbruket har skapat ett ökat medvetande om vikten av sådana frågor som livsmedelskvalitet, miljö- och naturvårdsfrågor, minskad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel m. m. samt djurvänligare metoder i animalieproduktionen. Det är enligt utskottets mening viktigt att lantbruksnämnderna tillvaratar denna medvetenhet och undviker ett ensidigt storlekstänkande i sin verksamhet. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo244 yrkande 14 bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *rationaliseringsverksamheten hos lantbruksnämnderna*

14. Tillståndskravet i lagen om skötsel av jordbruksmark (mom 26)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 40 som börjar "Utskottet har" och slutar "motion Jo266" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att produktionsresurserna inom lantbruket skall tillvaratas på ett företagsekonomiskt och ändamålsenligt sätt. Så bör t. ex. direkt vanhävd av produktiv mark ej tillåtas. Däremot är det nödvändigt att anpassa skötsellagen till 1985 års jordbrukspolitiska beslut och så att den inte hindrar strävanden att komma till rätta med rådande och framtida produktionsöverskott.

Därvid är det viktigt att tillse att lantbrukaren själv kan få välja produktionsinriktning och användningssätt av sina marker utan krav på tillstånd från myndighet. Nuvarande generella tillståndskrav för att ta mark ur jordbruksproduktion är förlegat. Endast lantbrukaren själv kan avgöra om det är lönsamt eller inte att bedriva jordbruksproduktion på sin fastighet eller del därav. Vidare är det endast lantbrukaren själv som kan avgöra vilket markanvändningssätt som är mest lämpligt. Lantbrukaren skall inte, på grund av vägrat myndighetstillstånd behöva fortsätta med en olönsam jordbruksproduktion, alternativt begära helt eller delvis inlösen av fastigheten enligt 10 § i nuvarande skötsellag.

Det bör ankomma på regeringen att lägga fram förslag till ändring av skötsellagen i enlighet med vad utskottet anfört. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. *beträffande tillståndskravet i lagen om skötsel av jordbruksmark*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo266 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Animalieproduktionen m. m. (mom. 29)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c) och Bengt Rosén (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar "Motionerna Jo250" och slutar "naturliga beteende" bort ha följande lydelse:

Bl. a. med hänsyn till djurens levnadsförhållanden i animalieproduktionen och till kraven på livsmedelskvalitet m.m. anser utskottet det angeläget att man närmare undersöker möjligheterna att genom märknings- och kvalitetskrav m.m. stimulera en mera småskalig produktion. Utskottet instämmer således i de synpunkter som anförs i motion Jo514. Riksdagen

gen bör hos regeringen hemställa om förslag till märkning och kvalitetsbetalning som främjar en bättre miljö för djuren och samtidigt bidrar till en högre kvalitet på produkterna och bättre produktinformation för konsumenterna. Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i första hand motion Jo514. Övriga i detta sammanhang behandlade motionsyrkanden kan anses i viss mån tillgodosedda genom utskottets ställningstagande.

dels utskottets hemställan under punkt 29 bort ha följande lydelse:

29. *beträffande kvalitetskrav och djurvänliga metoder i animalieproduktionen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo215, 1985/86:Jo224, 1985/86:Jo248, 1985/86:Jo250, 1985/86:Jo257 yrkande 2, 1985/86:258 yrkande 4, 1985/86:Jo513 yrkande 2, 1985/86:Jo514 och 1985/86:Jo527 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om märknings- och kvalitetskrav på livsmedel m. m..

16. Animalieproduktionen m. m. (mom. 29)

Arne Andersson i ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anser att

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar "motionerna Jo250" och slutar "naturliga beteende" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till synpunkterna i motion Jo527 rörande stimulanser för att bidra till en bättre miljö för våra husdjur. Vid t. ex. mjölkproduktion finns möjlighet att premiera en miljövänlig djurhållning genom att ge ett högre avräkningspris för mjölk med låga celltal. Förslag härom framförs även i motion Jo250. Vidare bör miljökraven vid slaktsvinsproduktion ges större tyngd och bestämmelserna om utrymme i djurstallarna revideras. Vid äggproduktion kan högre pris åsättas ägg från höns som inte hållits i bur. Härigenom skulle ett starkt konsumentintresse tillgodoses. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder för att genomföra ett system med prisstimulanser och högre miljökrav i enlighet med synpunkterna i motion Jo527. Härigenom tillgodoses även motion Jo250 och i viss mån även övriga i detta sammanhang behandlade motionsyrkanden.

dels utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. *beträffande kvalitetskrav och djurvänliga metoder i animalieproduktionen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo215, 1985/86:Jo224, 1985/86:Jo248, 1985/86:Jo250, 1985/86:Jo257 yrkande 2, 1985/86:Jo258 yrkande 4, 1985/86:Jo513 yrkande 2, 1985/85:Jo514 och 1985/86:Jo527 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om prisstimulanser m. m..

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar "Motionerna Jo250" och slutar "naturliga beteende" bort ha följande lydelse:

I motion Jo258 (yrkande 4) understryks nackdelarna med den långt drivna storleksrationaliseringen i animalieproduktionen. En stor och växande del av produktionen sker i "djurfabriker" skilda från det egentliga jordbruket. Det finns anledning att från både etisk synpunkt och hälsosynpunkt se kritiskt på denna uppfödningssform, som bl. a. innebär en omfattande användning av kemoterapeutika (antibiotika). Utskottet delar motionärernas åsikt att både nyetablering och utbyggnad av stora s. k. djurfabriker måste kontrolleras av samhället. Det bör ankomma på regeringen att framlägga förslag om formerna för en sådan kontroll. På sikt bör större produktionsanläggningar avvecklas, produktionen bör i stället knytas till jordbruket i decentraliserade anläggningar av måttlig storlek. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo258 bör ges regeringen till känna. Övriga i sammanhanget behandlade motioner får anses delvis tillgodosedda genom utskottets ställningstagande.

dels utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. *beträffande kvalitetskrav och djurvänliga metoder i animalieproduktionen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo215, 1985/86:Jo224, 19085/86:Jo248, 1985/86:Jo250, 1985/86:Jo257 yrkande 2, 1985/86:Jo258 yrkande 4, 1985/86:Jo513 yrkande 2, 1985/86:Jo514 och 1985/86:Jo527 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kontroll och avveckling av s. k. djurfabriker,

18. Utbildning i kost- och näringsfrågor m. m. (mom. 31 och 32)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 44 som börjar "Med hänvisning" och slutar "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförts i motion Jo276 angående konsumtionsutbildningens värde. Det finns, som motionärerna anfört, goda skäl till ett fortsatt utvecklingsarbete för konsumtionsutbildningen, för att därigenom tillgodose kraven på en bättre matkvalitet. vidare instämmer utskottet i motionärernas synpunkter på upphandlingen av livsmedel hos skolor, daghem och vårdinrättningar. Det är viktigt att dessa och liknande institutioner gynnar den lokala produktionen och i största möjliga utsträckning använder färska råvaror. Om möjligt bör man söka sig bort från storkök och industriproducerad mat.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo276 yrkandena 1 och 2 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i viss mån även motion Jo258 yrkande 9.

31. *beträffande utbildning i kost- och näringsfrågor*
att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo276 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om konsumtionsutbildningen.

32. *beträffande offentlig upphandling av livsmedel*
att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo258 yrkande 9 och 1985/86:Jo276 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om upphandling av livsmedel m. m..

19. En heltäckande livsmedelspolitik m. m. (mom. 33, 35 och 36)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Utskottet föreslår" och på s. 45 slutar med "i den delen" bort ha följande lydelse:

Vidare vill utskottet – i enlighet med vad som anförs i motion Jo258 – framhålla att tiden nu får anses vara mogen att vidga begreppet jordbrukspolitik till en allmän livsmedelspolitik. En sådan skall omfatta inte bara produktion av råvaror och livsmedel utan också förädling och distribution samt frågor om konsumentinflytande och strukturreglering m. m. Vidare bör den än mer betona inriktningen på resurshushållning, god markanvändning och viktiga miljökrav. I linje härmed bör – som föreslås i motion N304 – konsumentdelegationer inrättas vid statens prisoch kartellnämnd. Ett oberoende forskningsinstitut bör inrättas vars verksamhet bygger på en helhetssyn på folkhälsan, miljö och arbetsmiljö.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo258 yrkandena 2 och 6 och N304 bör ges regeringen till känna medan yrkande 3 i motion Jo258 kan anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

dels utskottets hemställan under 33, 35 och 36 bort ha följande lydelse:

33. *beträffande en heltäckande livsmedelspolitik*
att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo258 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

35. *beträffande livsmedelsforskning m. m.*
att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo258 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

36. *beträffande konsumentdelegationer vid statens pris- och kartellnämnd*
att riksdagen med anledning av motion 1985/86:N304 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Ivar Virgin (m) och Bengt Rosén (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "proposition 166" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning — — (lika med utskottet) — — i förädlingsledet.

I enlighet med vad som anförs i motionerna Jo244 och Jo615 bör jordbrukspolitiken sträva mot en avreglering av det svenska lantbruket i syfte att få det mer marknadsanpassat.

I motionerna begärs en utredning i detta syfte. Utskottet instämmer i denna begäran.

dels utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *marknadsanpassat jordbruk m. m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo244 yrkande 1 och 1985/86: 615 yrkande 3 hos regeringen begär en utredning med uppgift att utreda möjligheterna till minskning och förenkling av jordbruksregleringen.

21. Inriktningen av jordbrukspolitiken. m. m. (mom. 39, 42 och 43)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar "Utskottet är" och slutar med "alternativ produktion" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i uttalandena i motion Jo276 om att jordbrukspolitiken bör sträva mot mindre produktionsenheter, att åkermarkens kvalitet skall bevaras och om möjligt förbättras och att produktionen av råvaror för den fytokemiska industrin bör främjas. Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 39, 42 och 43 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *inriktningen av jordbrukspolitiken m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo276 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. beträffande *åkermarkens långsiktiga produktionsförmåga*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo276 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. beträffande *fytokemisk produktion*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo276 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Karl Erik Olsson (c), Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon (m), Lennart Brunander (c) och Ivar Virgin (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Vad statsministern sålunda redovisat angående användningen av röt-slam inom jordbruket är i och för sig tillfredsställande. Enligt utskottets mening bör dock utgångspunkten vara att som gödselmedel får användas endast sådant slam som är helt invändningsfritt från miljö- och konsument-synpunkt. Med anledning härav bör regeringen snarast fastställa så låga gränsvärden för slammets innehåll av tungmetaller, kemiska substanser m. m. att åkermarkens långsiktiga produktionsförmåga och produkternas kvalitet inte äventyras. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *slam från reningsverken*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Jo276 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Jordbrukets miljöeffekter m. m. (mom. 41)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och John Andersson (vpk) anser att

dels den mening som i första stycket på s. 47 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "aktuella delar" bort ersättas med följande:

Emellertid är detta inte tillräckligt utan – som uttrycks i de nu aktuella motionerna – bör det enligt utskottets mening nu med eftertryck framhållas att användningen av kemiska bekämpningsmedel måste minska i syfte att åstadkomma en bättre miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *jordbrukets miljöeffekter m. m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo229 i motsvarande del, 1985/86:Jo233 yrkande 1, 1985/86:Jo258 yrkande 5, 1985/86:Jo276 yrkande 8 och 1985/86:Jo745 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Export av livsmedel (mom. 44)

Karl Erik Olsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Sven Eric Lorentzon (m), Lennart Brunander (c) och Ivar Virgin (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar "Vad utskottet" och slutar med "inte påkallat" bort ersättas med följande:

Enligt utskottets mening är detta inte tillräckligt utan åtgärder i enlighet med de nu aktuella motionerna bör vidtas i syfte att ytterligare främja den svenska exporten av livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

44. beträffande *export av livsmedel*
att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo217 yrkande 3
och 1985/86:Jo276 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anför,

25. Kostnadskompensation åt jordbruket m. m. (mom. 47 b)

Karl Erik Olsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp),
Sven Eric Lorentzon (m), Lennart Brunander (c), Ivar Virgin (m) och
Bengt Rosén (fp) anser att

dels det stycke på s. 47 i utskottets yttrande som börjar med "Med
hänvisning" och slutar med "PM-index" bort ersättas med följande:

Däremot anser utskottet – i likhet med vad som anförs i motionerna
Jo244 och Jo276 – att det nuvarande systemet bör ändras på så sätt att en
återgång till kostnadskompensation baserat på förändringar i PM-index bör
ske. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 47 b) bort ha följande lydelse:

47. beträffande *kostnadskompensation åt jordbruket m. m.*
b) att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo244 yr-
kande 16 och 1985/86:Jo276 yrkande 13 som sin mening ger regering-
en till känna vad utskottet anför,

Särskilda yttranden:

1. Användningen av avgiftsmedel m. m. (mom. 11)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m)
anför:

Regeringen har i propositionen med hänsyn till osäkerheten i prognosen
för influtna avgiftsmedel begärt att ett eventuellt överskott skall få stå till
regeringens disposition.

Vi förutsätter dock att även för regleringsåret 1986/87 medel fördelas till
utbyteshandel av kött och fläsk.

2. Avgift på bekämpningsmedel (mom. 20)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m)
anför:

I överläggningar mellan jordbruksnämnden och jordbruket har såsom
framförts i propositionen överenskommits om en särskild avgift på be-
kämpningsmedel. Då avgiften ingår i en förhandlingsuppgörelse vill vi inte
göra någon formell invändning mot densamma. Likande avgifter har tidi-
gare pålagts handelsgödselmedel. Avgifter och skatter utgör nu en ytterst
betungande del på de redan i sig kostsamma handelsgödselmedlen och
handelsgödselpreparaten.

I ett läge då jordbruket dras med ytterst låg lönsamhet är denna överflyttning av medel ingen egentlig lösning på regleringsekonomins problem. Enligt vår mening medför en avgift på produktionsmedel risk för ett ineffektivt nyttjande av resurserna.

JoU 1985/86: 24

3. Konkurrens i förädlingsledet (mom. 37)

Lars Ernestam och Bengt Rosén (båda fp) anför:

På områden som är föremål för kraftig statlig reglering brukar ett litet antal företag dominera marknaden. Ett sådant område är jordbruket där lantbrukskooperationen har en mycket stark ställning. I fp-motionen 1985/86:Jo244 framhålls den positiva betydelse lantbrukskooperationen haft och har. Men där framhålls även konkurrensens betydelse för framåtskridande och utveckling.

Enligt 1985 års livsmedelspolitiska beslut skall förhållandena inom jordbrukets industri- och handelsled ytterligare utredas. Vi anser att det därvid är viktigt att utredningen lämnar förslag på åtgärder som kan stimulera till ökad konkurrens inom handel och förädling av jordbruksprodukter.

4. Miljömål i jordbruket (mom. 49)

Lars Ernestam och Bengt Rosén (båda fp) anför:

Utskottet hänvisar till att 1985 års livsmedelspolitiska beslut innebär att man så långt det är möjligt och rimligt skall väga in miljö- och resurshållningsaspekter i jordbruks- och livsmedelspolitiken. Det hänvisas också till speciella insatser för naturvården i odlingslandskapet.

Enligt vår uppfattning är dessa insatser hittills mycket begränsade. Miljömålet bör definieras klarare och få spela en större roll både beträffande odlingsmetoder och vid bedomningen av jordbrukets roll för aktiva naturvårdsinsatser i odlingslandskapet.

5. Utsädesreservat (mom. 50)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anför:

Vi har förståelse för de problem som uppkommer i samband med utläggning av utsädesreservat såsom utskottet anför.

Vi anser likväl idén så intressant att den bör kunna bli föremål för experiment. Lantbrukshögskolans filial i Röbäcksdalen bör enligt vår mening närmare klarlägga vilka frizoner som är ett minimum för att skydda ett utsädesreservat.

1 Förslag till

Lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983: 147) om förbud under viss tid mot nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä, vilken gäller till utgången av juni månad 1986.

dels att lagen skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni månad 1987,

dels att 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

För att motverka överskott inom jordbrukets animalieproduktion är nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förbjuden intill utgången av juni månad 1986.

För att motverka överskott inom jordbrukets animalieproduktion är nybyggnad av djurstallar för nötkreatur, svin och fjäderfä förbjuden intill utgången av juni månad 1987.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Senaste lydelse 1985: 515.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område i paragrafens lydelse enligt lagen (1986: 000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå erlägger avgift för

Tillverkare eller, i fall som avses nedan under a), innehavare av slakteri eller köttbesiktningsbyrå *eller, i fall som avses nedan under m), den som inom landet yrkesmässigt tillverkar bekämpningsmedel m. m. eller till landet inför bekämpningsmedel m. m. för yrkesmässig återförsäljning eller för egen yrkesmässig användning inom landet* erlägger avgift för

a) kött av häst, nötkreatur, tamsvin, får, höns, kalkon, anka och tamgås, när köttet blivit godkänt vid köttbesiktning enligt lagen (1959: 99) om köttbesiktning m. m. (slaktdjursavgift),

¹ Nuvarande lydelse enligt prop. 1985/86: 74, JoU 13, rskr 165.

b) mjölk som användes av mjölkproducent vid tillverkning av smör eller ost för försäljning.

c) mjölk och grädde som användes i mejeri för tillverkning av annan vara än grädde, smör eller ost.

ost, torrmjölk och kondenserad mjölk, som tillverkats i mejeri,

margarinost som ej tillverkats i mejeri.

d) smör och smörliknande vara med minst 70 viktprocent mjölkfett men utan annat fett, vilka användes för tillverkning av grädde, ersättningsmedel för grädde eller produkt för beredning av grädde eller ersättningsmedel för grädde, om varan ej skall förbrukas i tillverkarens hushåll.

e) vete och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor eller liknande produkt.

e) vete, *korn*, *havre* och råg som användes för tillverkning av mjöl, gryn, flingor, *malt* eller liknande produkt.

f) stärkelse eller stärkelseprodukt som erhålls ur annan vara än potatis,

h) fett, fet olja och fettsyra som erhålles ur fisk eller havsdäggdjur eller ur fettråvara, hänförlig till tulltaxenummer 12.01, 12.02 och 21.03 (fettvaruavgift).

i) oljekraftfoder som för försäljning tillverkats i samband med att olja utvinnes ur frön och frukter,

j) produkt, härrörande från sojabönor och hänförlig till tulltaxenummer 19.02 eller 23.04,

k) produkt, hänförlig till tulltaxenummer 21.07 B,

l) naturliga kalciumfosfater, naturliga kalciumaluminiumfosfater, apatit och fosfatkrita hänförliga till tulltaxenummer 25.10, ammoniak hänförlig till tulltaxenummer 28.16, kaliumnitrat hänförligt till tulltaxenummer 28.39, kalium- och kalciumpolyfosfater (inbegripet meta- och pyrofosfater), kaliumortofosfater och kalciumhydrogenfosfat (dikalciumfosfat) hänförliga till tulltaxenummer 28.40 samt gödselmedel och andra produkter hänförliga till tulltaxenummer 31.01–31.05,

m) ämnen eller beredningar som är avsedda att användas till skydd mot egendomsskada, sanitär olägenhet eller annan jämförbar olägenhet, förorsakad av växter, djur, bakterier eller virus (bekämpningsmedel), samt ämnen eller beredningar som med hänsyn till sina egenskaper och användning står bekämpningsmedel nära, dock inte vara, avsedd att användas vid beredning av livsmedel, läkemedel eller annan jämförbar vara, eller färger, fernissor, tjärnor och andra varor som huvudsakligen begagnas för ett annat ändamål än som avses i första meningen, om inte varorna genom en särskild benämning eller på något annat sätt anges vara av-

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att 25 a § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område¹ och bilagan till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 a §

Används varor som avses i 7 § l) i en annan näring än jordbruket och medges inte befrielse från eller återbetalning av avgift med stöd av 25 §, skall näringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer erhålla kompensation av avgiftsmedel för de ökade kostnader som avgifter enligt denna lag kan ha medfört.

Används varor som avses i 7 § l) eller m) i en annan näring än jordbruket och medges inte befrielse från eller återbetalning av avgift med stöd av 25 §, skall näringen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer erhålla kompensation av avgiftsmedel för de ökade kostnader som avgifter enligt denna lag kan ha medfört.

Bilaga

Förteckning över varor som avses i 1 § andra stycket

Tulltaxenr	Varuslag
ur 17.04	Fondantmassor, mandelmassor, pastor och andra liknande halvfabrikat, ej innehållande kakao, i bulk
ur 18.06	Glass, glasspulver, glasspasta (glassmassa), puddingar och andra liknande efterrätter samt pulver, flingor, pastor och flytande beredningar endast avsedda för framställning av pudding och annan liknande efterrätt eller dryck, innehållande kakao
ur 19.02	Beredningar av mjöl, stärkelse eller maltextrakt, av sådana slag som används som barnmat, för dietiskt ändamål eller för matlagningsändamål, även med tillsats av kakao till mindre än 50 viktprocent: produkter av sojamjöl K andra slag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Lagen omtryckt 1984: 199.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 865.

1985/86: 8 y

om konsumentdelegationer inom statens
pris- och kartellnämnd

Till jordbruksutskottet

I motion 1985/86:N304 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas bl. a. (1) att riksdagen skall hemställa hos regeringen om inrättandet av konsumentdelegationer inom statens pris- och kartellnämnd (SPK). Motiveringen för yrkandet finns i motion 1985/86:Jo258 (s. 11). För att möjliggöra att frågan behandlas i anslutning till proposition 1985/86: 166 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. får näringsutskottet med detta yttrande överlämna motion 1985/86:N304 i angiven del till jordbruksutskottet.

Motionärernas tanke är att SPK skall använda prisövervakning, priskontroll och prisstopp för att påverka livsmedelsprisernas utveckling. Företagen skulle få förhandla om sina prishöjningar, och konsumenterna skulle få möjlighet till insyn i och påverkan på förhandlingarna. Om man utgår från intressegrupperingar kan det, menar motionärerna, vara lämpligt att det inrättas två konsumentdelegationer, en för förhandlingarna med insatsvaruledet och en för förhandlingarna med handeln och senare led inom förädlingsindustrin.

Näringsutskottet har nyligen berört SPK:s verksamhet i betänkandet NU 1985/86: 26 om vissa anslag inom finansdepartementets område. Såsom där framhålls är SPK väsentligen ett utredningsorgan, med uppgift att följa utvecklingen av och främja allmän kännedom om pris- och konkurrensförhållanden inom näringslivet. I denna egenskap har SPK fått omfattande arbetsuppgifter i samband med jordbruksprisregleringen. Enligt en tidigare instruktionsbestämmelse skulle SPK genom överläggningar med företag, organisationer och andra prissättare söka påverka prissättningen i en för konsumenterna gynnsam riktning. Denna bestämmelse upphävdes i juni 1982 och har ingen motsvarighet i den nu gällande förordningen (1983: 407) med instruktion för statens pris- och kartellnämnd.

En förutsättning för att SPK skall få uppgifter av den typ som nämns av motionärerna är numera att regeringen – enligt allmänna prisregleringslagen (1956: 236) – beslutar om extraordinära åtgärder på prisområdet och ger SPK särskilda uppdrag i samband därmed. Sådana åtgärder är inte aktuella.

Det är inte näringsutskottets sak att ta ställning till om konsumenterna bör beredas ökat inflytande över prissättningen på livsmedelsområdet och hur detta i så fall skall ske. Utskottet konstaterar emellertid att det inte ligger i linje med statsmakternas riktlinjer för SPK:s verksamhet att näm-

den skulle engageras i denna prissättningsprocess på det sätt som motionärerna tänker sig. Följaktligen avstyrker utskottet motionsyrkandet om konsumentdelegationer inom SPK för medverkan härvidlag.

JoU 1985/86: 24
Bilaga 2

Stockholm den 22 maj 1986

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Erik Hovhammar (m), Birgitta Johansson (s), Åke Wictorsson (s), Hadar Cars (fp), Bo Finnkvist (s), Ivar Franzén (c), Gudrun Norberg (fp), Per-Ola Eriksson (c), Lars Ahlström (m), Nic Grönvall (m), Mats Lindberg (s), Göran Magnusson (s), Paul Lestander (vpk) och Leo Persson (s).

Avvikande mening

Paul Lestander (vpk) anser att yttrandet bort ha följande lydelse:

I motion — — — (= utskottet) — — — och kartellnämnd.

SPK:s ställning har på det sättet allvarligt försvagats. Dess aktiva roll i prispolitiken måste nu återställas. Prisövervakning, priskontroll och prisstopp bör utnyttjas för att hålla livsmedelspriserna nere. För att SPK rätt skall kunna fullgöra sina uppgifter på detta område bör, såsom föreslås i motion 1985/86:N304 (vpk), konsumentdelegationer knytas till nämnden. Konsumentintressena skulle på det sättet få det förstärkta inflytande som krävs för rimlig balans med de alltmer dominerande producent- och handelsintressena. Regeringen bör anmodas att med det snaraste pröva frågan om hur konsumentdelegationer vid SPK skall vara sammansatta och att därefter dra försorg om att sådana delegationer inrättas och får erforderliga resurser.

Översikt över motionernas behandling

JoU 1985/86: 24

Bilaga 3

Motion nr		Motionsyrkandena behandlas i			
		utskottets motivering s.	utskottets hemställan punkt	reservation nr	särskilt yttrande nr
1985/86:					
Jo201		19	8 b	6	
Jo203		51	52		
Jo206	yrk. 1	19	6 b	3	
	yrk. 2	19	8 a	3	
Jo207		19	6 c	3	
Jo210		39	22		
Jo211		50	51 a		
Jo212		49	50		
Jo214		43	28		
Jo215		43	29	15,16,17	
Jo217	yrk. 1	17	6 a		
	yrk. 1	19	6 d	4	
	yrk. 2	16	4		
	yrk. 3	46	44	24	
	yrk. 8	39	24	12	
Jo221		33	15		
Jo222		33	15		
Jo223		49	50		5
Jo224		43	29	15,16,17	
Jo229	delvis	47	45		
	delvis	47	46		
	delvis	47	41	23	
	delvis	43	28		
Jo233	yrk. 1	47	41	23	
	yrk. 2	39	23		
	yrk. 3	47	47 a		
	yrk. 5	47	48		
Jo236		43	27		
Jo238		17	9 b		
Jo239		51	52		
Jo241		36	19 a		
Jo243		51	52		
Jo244	yrk. 1	45	38	20	
	yrk. 2	48	49		4
	yrk. 3	17	5	2	
	yrk. 7	36	19 a	10	
	yrk. 14	40	25	13	
	yrk. 15	45	37		3
	yrk. 16	47	47 b	25	
Jo245		51	52		
Jo246		50	51 a		
Jo247		33	15		
Jo248		43	29	15,16,17	
Jo250		43	29	15,16,17	
Jo252	yrk. 1 del	17	5	2	
	yrk. 1 del	17	6 a		
	yrk. 2	16	4		
Jo256		33	15		
Jo257	yrk. 1	36	19 b	11	
	yrk. 2	43	29	15,16,17	
Jo258	yrk. 1	43	27		
	yrk. 2	44	33	19	
	yrk. 3	44	34		
	yrk. 4	43	29	15,16,17	
	yrk. 5	47	41	23	
	yrk. 6	43	35	19	
	yrk. 9	44	32	18	
Jo261	yrk. 1	16	4	9	
	yrk. 2	17	5	2	
	yrk. 3	18	7	5	
	yrk. 4	17	6 a		
	yrk. 5	18	7	5	

Motion nr	Motionsyrkandena behandlas i			
	utskottets motivering s.	utskottets hemställan punkt	reservation nr	särskilt yttrande nr
1985/86:				
Jo264	50	51 b		
Jo265	33	15		
Jo266	40	26	14	
Jo268	17	9 b		
Jo269	yrk. 1 yrk. 2	33 29	15 14 a	
Jo270		33	15	
Jo271		29	14 c	
Jo274		51	53	
Jo276	yrk. 1 yrk. 2 yrk. 3 yrk. 5 yrk. 6 yrk. 7 yrk. 8 yrk. 9 yrk. 11 yrk. 12 yrk. 13	44 44 43 19 45 46 47 45 46 45 47	31 32 27 8 b 39 40 41 42 44 43 47 b	18 18 6 21 22 23 21 24 21 25
Jo504	yrk. 2 yrk. 4	43 43	27 27	
Jo513	yrk. 2	43	29	15,16,17
Jo514		43	29	15,16,17
Jo527		43	29	15,16,17
Jo610	yrk. 5	43	30	
Jo738	yrk. 15	48	49	4
Jo745		47	41	23
Jo753		48	49	4
N304	yrk. 1	45	36	19
568	yrk. 8	19	8 a	3
606	yrk. 1 yrk. 2 yrk. 3	17 32 32	6 a 12 13	
607		29	14 b	
608		29	14 d	
609	yrk. 1 yrk. 2 yrk. 3 yrk. 4 yrk. 5 yrk. 6	18 26 36 32 32 32	9 a 11 19 a 12 12 13	7 1 1
610		29	14 c	
611		29	14 d	
612	yrk. 1 yrk. 2 yrk. 3 yrk. 4 yrk. 5 yrk. 6 yrk. 7 yrk. 8	17 32 32 34 34 32 32 32	6 a 12 16 17 18 12 12 13	 9 9
613		29	14 e	
614	yrk. 1 yrk. 2 yrk. 3 yrk. 4	32 32 32 32	12 12 13 13	
615	yrk. 1 yrk. 2 yrk. 3	32 36 45	12 19 a 38	 10 20
616		29	14 a	

Sammanfattning	1
Motioner	3
Utskottet	13
Anslag till prisreglerande åtgärder	13
Kostnadsansvar för spannmålsöverskottet m. m.	14
Livsmedelssubventioner m. m.	18
Prisregleringen på jordbruksprodukter 1986/87	19
Ränte- och etableringsstöd	21
Införselavgiftsmedel m. m.	22
Prisstöd till jordbruket i norra Sverige	
Stödområdesindelning	26
Prisstödsnivåer	29
Livsmedelsberedskap vid krissituationer	33
Investeringsförbud i animalieproduktionen	35
Prisregleringsavgift på bekämpningsmedel	36
Förmalningsavgift	37
Vissa fristående motioner	38
Jordbrukets rationalisering m. m.	38
Livsmedelskvalitet m. m.	40
Livsmedelspolitiska frågor i övrigt	44
Utsädesreservat	48
Sockerbetsodling	49
Regionalpolitiska frågor m. m.	50
Hemställan	51
Reservationer	56
Särskilda yttranden	71
Lagförslag	73
Yttrande av näringsutskottet	76
Motionsregister	78